

*CONGRESUL AL III-LEA
AL INTERNAȚIONALEI COMUNISTE ¹*

22 Iunie—12 Iulie 1921

1

TEZELE RAPORTULUI
ASUPRA TACTICII P.C. DIN RUSIA

1. SITUAȚIA INTERNAȚIONALĂ A R.S.F.S.R.

Situația internațională a R.S.F.S.R. se caracterizează în momentul de față printr-un oarecare echilibru, care, deși extrem de nestabil, a creat totuși o conjunctură specifică în politica mondială.

Acest specific constă în următoarele : pe de o parte, burghezia internațională, pătrunsă de ură înverșunată și de dușmănie împotriva Rusiei Sovietice, este gata să se năpustească în orice clipă asupra ei pentru a o sugruma. Pe de altă parte, toate încercările de intervenție militară, care au costat această burghezie sute de milioane de franci, s-au soldat printr-un eșec total, deși în vremea aceea Puterea sovietică era mai slabă decât astăzi, iar moșierii și capitaliștii ruși aveau armate întregi pe teritoriul R.S.F.S.R. Opoziția împotriva războiului cu Rusia Sovietică s-a accentuat în mod deosebit în toate țările capitaliste, alimentând mișcarea revoluționară a proletariatului și cuprinzând mase foarte largi ale democrației mic-burgheze. Conflictul de interese dintre diferitele țări imperialiste s-a accentuat și se accentuează pe zi ce trece. Mișcarea revoluționară crește cu o vigoare remarcabilă în rîndul popoarelor asuprite din Orient, care numără sute de milioane de oameni. Datorită tuturor acestor împrejurări, imperialismul internațional, deși mult mai puternic decât Rusia Sovietică, s-a dovedit incapabil s-o sugrume, fiind nevoit pentru moment s-o recunoască sau s-o recunoască pe jumătate și să inițieze acorduri comerciale cu ea.

A rezultat un echilibru, e drept, cît se poate de șubred, cît se poate de instabil, dar totuși un echilibru, care permite republicii socialiste să existe, desigur nu multă vreme, în încercuirea capitalistă.

2. RAPORTUL DE FORȚE DINTRE CLASE PE PLAN INTERNAȚIONAL

Pe baza acestei stări de lucruri s-a stabilit următorul raport de forțe dintre clase pe plan internațional :

Burghezia internațională, neavînd posibilitatea să ducă un război fățiș împotriva Rusiei Sovietice, rămîne în expectativă, pîndind momentul în care împrejurările îi vor permite să reînceapă acest război.

Proletariatul din țările capitaliste înaintate și-a format pretutindeni o avangardă, partidele comuniste, care cresc, pășind ferm spre cucerirea majorității proletariatului în fiecare țară, anihilînd influența vechilor birocrați trade-unioniști și a vîrfurilor clasei muncitoare din America și din Europa, vîrfuri pervertite de privilegiile imperialiste.

Democrația mic-burgheză din țările capitaliste, a cărei parte înaintată este reprezentată de Internaționala a II-a și de Internaționala a II¹/₂², constituie în momentul de față principalul sprijin al capitalismului, întrucît sub influența ei rămîne majoritatea sau o parte considerabilă a muncitorilor și a funcționarilor din industrie și comerț, care se tem că în cazul unei revoluții își vor pierde relativa bunăstare mic-burgheză creată de privilegiile imperialismului. Dar criza economică, care ia proporții, înrăutățește pretutindeni situația maselor largi, și această împrejurare, paralel cu inevitabilitatea din ce în ce mai evidentă a unor noi războaie imperialiste atîta vreme cît se menține capitalismul, face ca sus-amintitul sprijin să devină tot mai șubred.

Masele muncitoare din țările coloniale și semicoloniale, care constituie imensa majoritate a populației globului, au fost trezite la viața politică încă de la începutul secolului al XX-lea, în special de revoluțiile din Rusia, Turcia, Persia și China. Războiul imperialist din 1914—1918 și Puterea sovietică din Rusia transformă definitiv aceste

mase într-un factor activ al politicii mondiale și al distrugerii imperialismului pe cale revoluționară, deși mica burghezie luminată din Europa și din America, inclusiv conducătorii Internaționalei a II-a și ai Internaționalei a II^{1/2}, continuă să se încăpățâneze a nu vedea acest lucru. În fruntea acestor țări se află Indiile engleze, și aici revoluția se coace cu atît mai repede, cu cît, pe de o parte, devine mai numeros proletariatul industrial și cel feroviar, iar pe de altă parte devine mai bestială teroarea dezlănțuită de englezi, care recurg tot mai des la asasinat în masă (Amritsar)³, la biciuirea în public etc.

3. RAPORTUL DE FORȚE DINTRE CLASE ÎN RUSIA

Situația politică internă din Rusia Sovietică este determinată de faptul că pentru prima dată în istoria omenirii vedem aici, de-a lungul unui șir de ani, numai două clase: proletariatul, format timp de decenii de marea industrie mecanizată, deși foarte tînără, dar totuși modernă, și mica țărănime, care constituie imensa majoritate a populației.

Marii proprietari funciari și capitaliști n-au dispărut în Rusia, dar ei au fost supuși unei exproprieri totale, au fost complet zdrobiți politicește ca clasă, ale cărei rămășițe s-au cuibărit printre funcționarii de stat ai Puterii sovietice. Ei și-au păstrat organizația de clasă în străinătate ca emigranți, numărul lor fiind probabil de 1 500 000—2 000 000; ei au peste 50 de cotidiane, scoase de toate partidele burgheze și „socialiste“ (adică mic-burgheze), precum și resturi de armată și numeroase legături cu burghezia internațională. Această emigrație lucrează din răspuțeri și folosește toate mijloacele pentru a distruge Puterea sovietică și a restaura capitalismul în Rusia.

4. PROLETARIATUL ȘI ȚĂRĂNIMEA ÎN RUSIA

Data fiind această situație internă din Rusia, sarcina principală a proletariatului ei ca clasă dominantă este în momentul de față stabilirea și aplicarea justă a măsurilor necesare pentru conducerea țărănimii, pentru statornicirea unei alianțe trainice cu aceasta și pentru înfăptuirea a o

serie întreagă de treceri treptate la marea agricultură mecanizată socializată. Este o sarcină deosebit de grea în Rusia, atît din cauza stării de înapoiere în care se află țara noastră, cît și datorită faptului că este total ruinată de pe urma a șapte ani de război imperialist și război civil. Dar și fără această particularitate ea este una dintre cele mai grele sarcini ale construcției socialiste care se vor pune în fața tuturor țărilor capitaliste, cu excepția, poate, a Angliei. Dar și cînd este vorba de Anglia nu trebuie să uităm că, dacă clasa micilor agricultori arendași este în această țară puțin numeroasă, în schimb este foarte ridicat procentul de muncitori și de funcționari care duc un mod de viață mic-burghez datorită înrobirii în fapt a sute de milioane de oameni din coloniile care „aparțin“ Angliei.

De aceea, din punctul de vedere al dezvoltării revoluției proletare mondiale ca proces unitar, însemnătatea epocii prin care trece Rusia constă în încercarea și în verificarea practică a politicii proletariului, care are în mîna puterea de stat, față de masa mic-burgheză.

5. ALIANȚA MILITARĂ DINTRE PROLETARIAT ȘI ȚĂRĂNIME ÎN R.S.F.S.R.

Baza pentru stabilirea unor relații juste între proletariatul și țărănimia din Rusia Sovietică a fost creată în perioada 1917—1921, cînd invazia capitaliștilor și moșierilor, sprijiniți atît de burghezia din lumea întreagă, cît și de toate partidele democrației mic-burgheze (eserii și menșevicii), a creat, a statornicit și a consolidat alianța militară dintre proletariatul și țărănimia pentru apărarea Puterii sovietice. Războiul civil este forma cea mai acută a luptei de clasă; și cu cît această luptă este mai acută, cu atît mai repede se mistuie în focul ei toate iluziile și prejudecățile mic-burgheze, cu atît mai limpede le dovedește însuși practica chiar și celor mai înapoiate pături ale țărănimii că numai dicratura proletariului o poate salva, că eserii și menșevicii nu sînt de fapt decît niște slugi ale moșierilor și capitaliștilor.

Dar dacă alianța militară dintre proletariatul și țărănimia a fost — și nu se putea să nu fie — prima formă de alianță

trainică între aceste clase, ea n-ar fi putut să se mențină nici câteva săptămîni fără o anume alianță economică între ele. Statul muncitoresc a dat țaranului tot pămîntul și l-a apărut împotriva moșierului și a chiaburului; țaranii au dat muncitorilor produse alimentare pe credit pînă la refacerea marii industrii.

6. TRECEREA LA RELAȚII ECONOMICE NORMALE INTRE PROLETARIAT ȘI ȚĂRANIME

Alianța dintre proletariat și micii țărani va putea deveni absolut justă și stabilă din punct de vedere socialist numai atunci cînd transporturile și marea industrie, complet refăcute, vor oferi proletariatului posibilitatea de a da țărănilor în schimbul produselor alimentare toate produsele care le sînt necesare pentru ei și pentru îmbunătățirea gospodăriei lor. Acest lucru nu putea fi în nici un caz realizat dintr-o dată într-o țară totalmente ruinată. Pentru un stat nu îndeajuns de organizat, sistemul predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole a fost măsura cea mai la îndemînă pentru a putea rezista în războiul nemaipomenit de greu împotriva moșierilor. Recolta proastă și lipsa de nutreț din 1920 au accentuat și mai mult mizeria, și așa destul de cruntă, a țăranilor, făcînd să fie absolut necesară trecerea imediată la impozitul în natură.

Impozitul în natură, atunci cînd e moderat, duce imediat la o îmbunătățire serioasă a situației țărănimii, făcînd-o totodată să fie interesată în mărirea suprafețelor cultivate și în îmbunătățirea agriculturii.

Impozitul în natură constituie trecerea de la rechiziționarea oricăror surplusuri de cereale ale țaranului la un schimb socialist just de produse între industrie și agricultură.

7. CONDIȚIILE ÎN CARE PUTEREA SOVIETICĂ ADMITE CAPITALISMUL ȘI CONCESIUNILE ȘI SEMNIFICAȚIA ACESTUI FAPT

Impozitul în natură înseamnă, firește, libertatea țaranului de a dispune de surplusurile rămase după plata impozitului. În măsura în care statul nu va putea pune la

dispoziția țăranului produse ale industriei socialiste în schimbul tuturor acestor surplusuri, libertatea de a le vinde înseamnă inevitabil libertatea de dezvoltare a capitalismului.

Totuși, în limitele arătate, aceasta nu constituie cîtuși de puțin o primejdie pentru socialism atîta timp cît transporturile și marea industrie rămîn în mîna proletariatului. Dimpotrivă, dezvoltarea capitalismului sub controlul și prin reglementarea statului proletar (adică a capitalismului „de stat” în acest sens al cuvîntului) este avantajoasă și necesară (firește, numai într-o anumită măsură) într-o țară de mici țărani, ruinată și total înapoiată, întrucît ea poate grăbi ridicarea *imediată* a agriculturii. Acest lucru este valabil în și mai mare măsură în privința concesiunilor: fără a renunța la naționalizare, statul muncitoresc dă în arendă capitaliștilor străini anumite mine, păduri, exploatări petroliere și altele pentru a primi de la aceștia utilaj și mașini în plus care ne vor permite să grăbim refacerea marii industriei sovietice.

Acordînd concesionarilor o parte din aceste produse foarte prețioase, statul muncitoresc plătește astfel negreșit un tribut burgheziei mondiale; fără a disimula cîtuși de puțin acest lucru, trebuie să înțelegem limpede că ne convine să plătim un asemenea tribut, deoarece aceasta ne va permite să grăbim refacerea marii noastre industrie și să îmbunătățim serios situația muncitorilor și a țărănilor.

8. SUCCESELE POLITICII NOASTRE ÎN DOMENIUL APROVIZIONĂRII

În 1917—1921 politica Rusiei Sovietice în domeniul aprovizionării a fost, fără îndoială, foarte aproximativă, imperfectă și a dat naștere la multe abuzuri. În aplicarea ei au fost comise o serie de greșeli. Dar în condițiile de atunci această politică a fost, în linii generale, singura posibilă. Și ea și-a îndeplinit sarcina ei istorică: a salvat

dictatura proletariatului într-o țară ruinată și înapoiată. Indiscutabil însă că ea s-a perfecționat cu încetul. În primul an în care am avut puterea deplină (1. VIII. 1918—1. VIII. 1919), statul a colectat 110 000 000 de puduri de cereale, în al doilea an 220 000 000 de puduri, în al treilea peste 285 000 000 de puduri. Astăzi, avînd deja o experiență practică, ne propunem și sperăm că vom reuși să colectăm 400 000 000 de puduri (volumul impozitului în natură = 240 000 000 de puduri). Ca să poată sta ferm pe picioare economicește, ca să asigure refacerea — chiar înceată, dar neîntreruptă — a marii industrie și să creeze un sistem financiar just, statul muncitoresc trebuie neapărat să posede efectiv un fond suficient de produse alimentare.

9. BAZA MATERIALĂ A SOCIALISMULUI ȘI PLANUL DE ELECTRIFICARE A RUSIEI

Baza materială a socialismului nu poate fi decît marea industrie mecanizată, care este capabilă să reorganizeze și agricultura. Dar nu ne putem limita la această teză generală, ci trebuie s-o concretizăm. O mare industrie care să corespundă nivelului atins de tehnica modernă și să fie capabilă să reorganizeze agricultura înseamnă electrificarea întregii țări. A fost necesar să efectuăm munca științifică cerută de elaborarea planului unei asemenea electrificări a R.S.F.S.R., muncă pe care am îndeplinit-o. Lucrarea, la care au luat parte peste 200 dintre cei mai buni oameni de știință, ingineri și agronomi din Rusia, a fost dusă la bun sfîrșit, tipărită într-o carte voluminoasă și aprobată în linii mari de Congresul al VIII-lea al Sovietelor din Rusia în decembrie 1920. Acum a fost pusă la punct convocarea unui congres al electrotehnicienilor din Rusia, care se va întruni în august 1921 și va examina în amănunțime această lucrare, după care ea va fi definitiv aprobată de guvern⁴. Prima parte a lucrărilor de electrificare urmează a fi executată în 10 ani; ele vor necesita circa 370 000 000 de zile de muncă.

Dacă în 1918 am construit 8 noi uzine electrice (cu o putere de 4 757 kW), în 1919 am construit 36 (cu o putere de 1 648 kW), iar în 1920 — 100 (cu o putere de 8 699 kW).

Oricît de modest ar fi acest început pentru întinsa noastră țară, totuși el a fost făcut, munca a pornit și merge din ce în ce mai bine. După războiul imperialist, după ce un milion de prizonieri au avut prilejul să vadă în Germania tehnica modernă înaintată, după experiența a trei ani de război civil — experiență grea, dar care oțelește —, țăranul rus nu mai este cel de altădată. Cu fiecare lună ce trece el vede tot mai limpede, tot mai bine că numai conducerea proletariatului poate salva masa micilor agricultori din robia capitalului și o poate duce la socialism.

10. ROLUL „DEMOCRAȚIEI PURE”
AL INTERNAȚIONALELOR A II-A ȘI A II^{1/2},
AL ESERILOR ȘI AL MENȘEVICILOR
DE ALIAȚI AI CAPITALULUI

Dictatura proletariatului nu înseamnă încetarea luptei de clasă, ci continuarea ei într-o formă nouă și cu mijloace noi. Cît timp mai există clase, cît timp burghezia răsturnată într-o țară își înzecește pe scară internațională atacurile împotriva socialismului, această dictatură este necesară. Într-o epocă de tranziție, clasa micilor agricultori nu poate să nu manifeste o serie de oscilări. Greutățile legate de această stare de tranziție și influența burghezicii provoacă în mod inevitabil, din timp în timp, oscilări în starea de spirit a acestei mase. Proletariatului, care este slăbit și în oarecare măsură deklasat prin distrugerea bazei sale vitale, marea industrie mecanizată, îi revine o sarcină foarte grea, cea mai măreață sarcină istorică: de a rezista în ciuda acestor oscilări și de a-și duce pînă la capăt opera de eliberare a muncii de sub jugul capitalului.

Expresia politică a oscilărilor micii burghezii este politica partidelor democratice mic-burgheze, partidele Internațio-

nalei a II-a și a II^{1/2}, care la noi în Rusia sînt partidul eserilor („socialiștilor-revoluționari“) și cel al menșevicilor. Avîndu-și acum statele lor majore și ziarele lor în străinătate, aceste partide sînt de fapt în bloc cu întreaga contra-revoluție burgheză, slujind-o cu credință.

Conducătorii inteligenți ai marii burghezii ruse, în frunte cu Miliukov, șeful partidului „cadeților“ („democraților constituționaliști“), au apreciat absolut clar, precis și fără echivoc acest rol al democrației mic-burgheze, adică al eserilor și menșevicilor. Cînd s-a produs rebeliunea de la Kronstadt, în care și-au unit forțele menșevicii, socialiștii-revoluționari și albgardiștii, Miliukov s-a pronunțat pentru lozincă : „Soviete fără bolșevici“ („Pravda“ nr. 64, 1921, extras din ziarul „Poslednie Novosti“⁵, editat la Paris). Dezvoltîndu-și ideea, el scria : menșevicii și eserii trebuie să-și ocupe „locul ce li se cuvine“, deoarece lor le revine sarcina de a efectua *prima deplasare* a puterii din mîna bolșevicilor. Miliukov, conducătorul marii burghezii, ține seama cum se cuvine de învățămintele tuturor revoluțiilor, care au arătat că democrația mic-burgheză nu este capabilă să păstreze puterea, servind întotdeauna doar de camuflaj pentru dictatura burgheziei, fiind doar o treaptă care duce spre puterea totală a burgheziei.

Revoluția proletară din Rusia confirmă o dată mai mult această experiență din anii 1789—1794 și 1848—1849, confirmă cuvintele lui F. Engels, care, în scrisoarea către Bebel din 11.XII.1884, scria :

„...Democrația pură... va dobîndi în momentul revoluției, pentru scurt timp, o însemnătate vremelnică : va fi ultima ancoră de salvare a întregii economii burgheze și chiar feudale... Tot așa în 1848, întreaga masă feudală-birocrațică a sprijinit din martie pînă în septembrie pe liberali pentru a ține masele revoluționare în stare de supunere... În orice caz, în timpul crizei și a doua zi după ea, singurul nostru adversar va fi întreaga masă reacționară grupată în jurul democrației pure și cred că în nici un caz nu trebuie

să scăpăm din vedere acest lucru" (publicată în limba rusă în ziarul „Kommunisticeskii Trud”⁶, 1921, nr. 360 din 9. VI. 1921, în articolul tov. V. Adoratski „Marx și Engels despre democrație”. În limba germană, în cartea : Friedrich Engels, „Testament politic”, Berlin 1920 ; „Biblioteca internațională a tineretului” nr. 12, p. 19)⁷.

N. Lenin

Moscova, Kremlin, 13. VI. 1921.

*Publicat la Moscova în 1921,
în broșură editată de Secția de presă
a Internaționalei Comuniste*

Se tipărește după manuscris

2

SCRISOARE CĂTRE O. W. KUUSINEN
 ȘI OBSERVAȚII PE MARGINEA PROIECTULUI
 DE „TEZE CU PRIVIRE LA CONSTRUCȚIA
 ORGANIZATORICĂ, METODELE DE ACȚIUNE
 ȘI CONȚINUTUL ACTIVITĂȚII
 PARTIDELOR COMUNISTE”⁸

Tovarășului *Kuusinen*

Urgent.

Adresa : la sediul grupului comunist
 finlandez sau la Comintern.

10/VI.

Tov. Kuusinen !

Am citit cu multă plăcere articolul dv. (3 capitole) și tezele.

Anexez observațiile făcute de mine pe marginea tezelor.

Vă sfătuiesc să găsiți imediat un tovarăș *german* (un german veritabil), care să corecteze textul german (al articolului și al tezelor). Ar fi de dorit ca, din însărcinarea dv., acest tovarăș să dea citire articolului dv. *ca raport* la Congresul al III-lea (va fi mult mai bine ca delegații germani să-l audă rostit *de un german*)⁹.

Sfatul meu este să omiteți sfârșitul (tezelor).

Mult mai amănunțit despre propagandă și agitație, — în special despre presă, dar și despre propaganda prin viu grai.

După părerea mea, trebuie să vă asumați neapărat *sarcina* de a prezenta raportul la *acest* congres. Îi voi scrie azi lui Zinoviev în acest sens.

Salutări cordiale !

Al dv., *Lenin*

Tezele

(Teza a 6-a sau) §6, alineatul 2, ultima frază

trebuie să sune astfel :

„...va moșteni inevitabil, într-o anumită măsură, această tendință de la... mediul...”

Iar fraza următoare :

„...Partidul comunist *trebuie să învingă* această tendință printr-o muncă organizatorică perseverentă și sistematică și prin *repetate* îmbunătățiri și corective...”

(Teza a 7-a sau) §7 :

Trebuie insistat asupra faptului că în majoritatea partidelor legale din Apus lipsește tocmai această activitate, adică activitatea (revoluționară) *de zi cu zi a fiecărui* membru de partid.

Iată răul cel mai mare.

Schimbarea acestei situații este cea mai dificilă dintre sarcini.

Or, acesta este lucrul cel mai important.

§ 10.

Mult mai pe larg.

Mai multe detalii.

Exemple.

Rolul ziarului.

Ziarul „nostru” în comparație cu ziarul capitalist obișnuit.

Munca pentru ziarul „nostru”.

Exemplu : ziarele rusești în anii 1912—1913.

Lupta împotriva ziarelor burgheze. Demascarea venalității lor, a minciunilor pe care le răspîndesc ele etc.

Difuzarea de foi volante.

Agitația la domiciliu.

Excursii duminicale etc.

Mult, mult mai amănunțit.

§ 11 — tot mult, mult mai amănunțit.

§ 13. Prezentarea de dări de seamă și *discutarea* lor în „celule”.

Referate asupra organizațiilor ostile, și în special asupra celor mic-burgheze (Labour Party, partidele socialiste etc.).

Trebuie insistat asupra obligației de a activa în masele proletariatului neorganizat și ale celui organizat în sindicatele galbene (inclusiv în Internaționalele a II-a și a II^{1/2}), precum și în rândurile păturilor *neproletare de oameni ai muncii*.

§§ 26 și 27.

Aceste teze n-au nici o legătură cu conținutul raportului.

Ele nu țin de „problema organizatorică”.

Pe această temă se poate scrie mai bine un articol pentru revista „*Internaționala Comunistă*”¹⁰, de pildă „Probleme organizatorice în perioade revoluționare” sau cam așa ceva.

Sau: „Cu privire la revoluția incipientă și sarcinile noastre” (pe baza experienței ruse și a celei finlandeze).

Scris la 10 iunie 1921

Publicat pentru prima oară în 1958,
în revista „Probleme ale păcii
și socialismului” nr. 3

Se tipărește după manuscris
tradus din limba germană

3

CUVÎNTARE
IN LEGĂTURĂ CU PROBLEMA ITALIANĂ ¹¹
28 IUNIE

Tovarăși! Aș vrea să răspund mai ales tovarășului Lazzari. El a spus: „Veniți cu fapte concrete, nu cu vorbe!” Perfect. Dacă vom urmări dezvoltarea tendinței reformiste și oportuniste din Italia, ce va fi asta: vorbe sau fapte? În declarațiile voastre și în întreaga voastră politică, scăpați din vedere împrejurarea, foarte semnificativă pentru mișcarea socialistă din Italia, că nu numai tendința, ci și grupul oportunist și reformist există de multă vreme. Îmi aduc bine aminte de vremea când Bernstein și-a început propaganda sa oportunistă, care a sfârșit ajungând la social-patriotism, la trădare și la falimentul Internaționalei a II-a. Încă de pe atunci Turati ne era cunoscut nu numai după nume, ci și după propaganda pe care a desfășurat-o în partidul italian și în mișcarea muncitorească italiană, al cărei dezorganizator a fost în decursul celor 20 de ani care s-au scurs de atunci. Timpul nu-mi permite să studiez temeinic materialele privitoare la partidul italian, dar cred că un document dintre cele mai importante este darea de seamă asupra conferinței de la Reggio-Emilia ¹² a lui Turati și a amicilor săi, dare de seamă publicată într-unul dintre ziarele burgheze italiene, în „Stampa” ¹³ sau în „Corriere della Sera” ¹⁴, nu-mi amintesc bine. Am comparat-o cu cele publicate în „Avanti!” ¹⁵ Nu constituie asta o dovadă suficientă? După Congresul al II-lea al Internaționalei Comuniste, în

discuția purtată de noi cu Serrati și cu amicii săi, le-am spus deschis și net cum se prezintă, după părerea noastră, situația. Le-am declarat că partidul italian nu poate deveni un partid comunist cît timp mai tolerează în rîndurile lui oameni ca Turati.

Ce sînt acestea : fapte politice sau tot numai vorbe ? Iar cînd, după Congresul al II-lea al Internaționalei Comuniste, am spus deschis proletariatului italian : „Nu vă uniți cu reformiștii, cu Turati“, și cînd Serrati a început să publice în presa italiană o serie de articole împotriva Internaționalei Comuniste și a convocat o consfătuire separată a reformiștilor¹⁶, ce-au fost toate acestea : vorbe doar ? Asta însemna mai mult decît o sciziune, însemna crearea unui nou partid. Trebuie să fii orb ca să nu vezi acest lucru. Documentul acesta are o însemnătate hotărîtoare pentru problema în discuție. Toți cei care au participat la conferința de la Reggio-Emilia trebuie să fie excluși din partid : ei sînt menșevici — nu menșevici ruși, ci menșevici italieni. Lazzari a spus : „Noi cunoaștem psihologia poporului italian“. Eu unul nu m-aș încumeta să afirm așa ceva în legătură cu poporul rus ; dar asta nu are importanță. „Socialiștii italieni înțeleg bine spiritul poporului italian“, a spus Lazzari. Se poate, nu contest. Dar menșevismul italian, dacă ținem seama de datele concrete și de nedorința lor tenace de a-l deștrădăcina, vedem că nu le este cunoscut. Sîntem nevoiți să spunem : trebuie să confirmăm, oricît de trist ar fi acest lucru, rezoluția Comitetului nostru Executiv. Din Internaționala Comunistă nu pot face parte partide care tolerează în rîndurile lor oportuniști și reformiști de felul lui Turati.

„De ce să schimbăm denumirea partidului ? — întrebă tov. Lazzari. — Ea este cît se poate de satisfăcătoare“. Noi însă nu putem împărtăși această părere. Noi cunoaștem istoria Internaționalei a II-a, declinul și falimentul ei. Nu cunoaștem noi oare istoria partidului german ? Nu știm noi oare că cea mai mare nenorocire a mișcării mun-

citorești din Germania este că ei n-au săvârșit ruptura încă înainte de război? Asta a costat viața a 20 000 de muncitori, dați pe mâna guvernului german de către scheide-manniști și centriști în urma polemicii și plîngerilor lor împotriva comuniștilor germani¹⁷.

Și nu vedem noi acum același tablou în Italia? Partidul italian n-a fost niciodată un partid cu adevărat revoluționar. Marea lui nenorocire este că el nu a rupt cu menșevicii și cu reformiștii încă înainte de război și că aceștia au continuat să rămână în partid. Tovarășul Lazzari spune: „Noi recunoaștem întru totul necesitatea rupturii cu reformiștii; singura divergență constă în faptul că noi n-am considerat necesar s-o săvârșim la Congresul de la Livorno“. Dar faptele ne spun altceva. Nu e prima oară cînd discutăm problema reformismului italian. Anul trecut, discutînd cu Serrati pe această temă, l-am întrebat: „Să ne fie cu iertare, dar de ce sciziunea în partidul italian nu poate fi săvârșită chiar acum, de ce trebuie să fie amînată?“. Și ce răspuns ne-a dat Serrati la întrebarea noastră? Nici unul. Tov. Lazzari citează un articol al lui Frossard în care se spune că „trebuie să fii abil și inteligent“, văzînd, probabil, în aceste cuvinte un argument în favoarea lui și împotriva noastră. Eu cred că greșește. Dimpotrivă, este un argument admirabil în favoarea noastră și împotriva tov. Lazzari. Cînd va fi nevoit să explice muncitorilor italieni comportarea și plecarea sa, ce vor spune aceștia? Dacă vor considera că tactica noastră este abilă și inteligentă în comparație cu zigzagurile pretinsei stîngi comuniste — ale acelei stîngi care nu este întotdeauna nici măcar comunistă, ci de cele mai multe ori aduce a anarhism — ce le veți răspunde?

Ce înseamnă toate poveștile lui Serrati și ale partidului său că singura dorință a rușilor este să fie imitați? Noi cerem tocmai contrarul. Nu e suficient să cunoști pe de rost rezoluțiile comuniste și să faci uz cu orice prilej de fraze revoluționare. Asta e prea puțin și noi sîntem din capul locului împotriva comuniștilor care știu pe dinafară

diversele rezoluții. Prima condiție a adevăratului comunism este ruptura cu oportunismul. Cu comuniștii care subscriu la această condiție vom sta de vorbă degajat și deschis și vom avea tot dreptul și curajul să le spunem : „Nu faceți prostii ; fiți inteligenți și abili“. Dar noi vom vorbi astfel numai cu comuniștii care au rupt cu oportuniștii, ceea ce încă nu se poate spune despre voi. Și de aceea repet : sper că congresul va aproba rezoluția Comitetului Executiv. Tovarășul Lazzari a spus : „Sîntem într-o perioadă de pregătire“. E perfect adevărat. Sînteți într-o perioadă de pregătire. Prima etapă a acestei perioade este ruptura cu menșevicii ; trebuie s-o rupeți cu ei așa cum am rupt-o noi în 1903 cu menșevicii noștri. Din cauză că partidul german nu a rupt-o cu menșevicii, întreaga clasă muncitoare germană suferă în cursul îndelungatei și grelei perioade postbelice din istoria revoluției germane.

Tovarășul Lazzari spune că partidul italian se află într-o perioadă de pregătire. Sînt întru totul de acord. Prima etapă trebuie să constea într-o ruptură serioasă, definitivă, fermă și fără echivoc cu reformismul. Atunci masa va trece în întregime de partea comunismului. A doua etapă nu va consta nicidecum în repetarea unor lozinci revoluționare. Ea va consta în adoptarea hotărîrilor noastre inteligente și abile, care vor fi întotdeauna inteligente și abile și vor repeta mereu : principiile revoluționare fundamentale trebuie să fie adaptate la particularitățile diferitelor țări.

În Italia, revoluția va decurge altfel decît în Rusia. Ea va începe altfel. Cum anume ? Nu știm nici noi și nici voi nu știți. Comuniștii italieni nu sînt totdeauna destul de comuniști. În timpul ocupării fabricilor în Italia s-a afirmat acolo măcar un comunist¹⁸ ? Nu, căci pe atunci încă nu exista comunism în Italia ; se poate vorbi de un anumit anarhism, dar nicidecum de un comunism marxist. Acesta trebuie abia să fie creat, sădit în masele muncitoare prin experiența luptei revoluționare. Iar primul pas în această direcție este ruptura definitivă cu menșevicii, care timp de peste 20 de ani au colaborat și au lucrat cu guvernul

burghez. Se prea poate ca Modigliani, pe care am avut ocazia să-l observ la conferințele de la Zimmerwald și Kiental, să fie un politician destul de abil ca să nu între într-un guvern burghez, ci să rămână în centrul partidului socialist, unde poate aduce burgheziei foloase mult mai mari. Dar întreaga poziție teoretică, întreaga propagandă, întreaga agitație a grupului Turati și a amicilor săi înseamnă colaborare cu burghezia. Nu ne-o dovedesc oare numeroasele pasaje citate de Gennari în cuvîntarea lui? Da, așa arată frontul unic pe care l-a pregătit deja Turati. De aceea trebuie să-i spun tov. Lazzari: prin cuvîntări ca cea rostită de dumneata sau ca aceea pe care a rostit-o aici tov. Serrati revoluția nu se pregătește, ci se dezorganizează. (Strigăte de „Bravo!”. Aplauze.)

La Livorno ați avut o majoritate însemnată. Ați avut 98 000 de voturi față de 14 000 de voturi ale reformiștilor și 58 000 ale comuniștilor. Pentru începutul unei mișcări pur comuniste într-o țară ca Italia, cu cunoscutele ei tradiții, fără ca sciziunea să fi fost suficient pregătită, cifrele citate reprezintă un mare succes pentru comuniști.

Este o mare victorie, o dovadă palpabilă că mișcarea muncitorească din Italia se va dezvolta mai repede decât s-a dezvoltat mișcarea noastră din Rusia, căci, dacă cunoașteți cifrele referitoare la mișcarea noastră, știți, desigur, că în februarie 1917, după căderea țarismului și în timpul republicii burgheze, noi constituiam încă o minoritate față de menșevici. Și asta după 15 ani de luptă înverșunată și de sciziuni. La noi aripa dreaptă nu s-a dezvoltat și n-a fost atît de simplu cum presupuneți cînd vorbiți despre Rusia pe un ton de desconsiderare. Fără îndoială că în Italia dezvoltarea se va produce cu totul altfel. După 15 ani de luptă cu menșevicii și după căderea țarismului, noi am început să lucrăm cu un număr mult mai mic de aderenți. Voi aveți 58 000 de muncitori cu orientare comunistă față de 98 000 de centriști uniți, care au o poziție neprecisă. Aceasta este o dovadă, un fapt care

trebuie să-i convingă neapărat pe toți cei ce nu vor să închidă ochii în fața mișcării de masă a muncitorilor italieni. Nu vine totul dintr-o dată. Dar acest fapt dovedește că de partea noastră sînt masele muncitorești, nu vechii conducători, nu birocrați, profesori universitari și ziarști, ci clasa cu adevărat exploatată, avangarda celor exploatați. Și asta arată ce mare greșeală ați comis la Livorno. Faptul este cert. Ați avut 98 000 de voturi, dar ați preferat să vă uniți cu 14 000 de reformiști împotriva a 58 000 de comuniști. Chiar dacă acești comuniști nu ar fi comuniști adevărați, dacă n-ar fi decît adepți ai lui Bordiga — ceea ce nu este adevărat, căci după Congresul al II-lea Bordiga a declarat loial că renunță la orice anarhism și antiparlamentarism —, trebuia să mergeți cu ei. Dar voi ce-ați făcut? Ați preferat să vă uniți cu 14 000 de reformiști și să rupeți cu 58 000 de comuniști, și asta e cea mai bună dovadă că politica lui Serrati a fost o nenorocire pentru Italia. Noi n-am vrut niciodată ca Serrati să imite în Italia revoluția rusă. Asta ar fi o prostie. Avem destulă minte și sîntem destul de supli ca să nu susținem o asemenea prostie. Dar Serrati a dovedit că n-a avut dreptate în politica pe care a dus-o în Italia. Poate că a trebuit să manevreze. Este expresia pe care a repetat-o foarte des aici anul trecut. El spunea : „Noi știm să manevrăm ; noi nu vrem imitație servilă. Asta ar fi o idioție. Ca să ajungem la separarea de oportunism va trebui să manevrăm. Voi, rușii, nu vă pricepeți la asta. Noi, italienii, sîntem mai pricepuți. Vom trăi și vom vedea“. Și ce am văzut? Serrati a manevrat admirabil. A rupt cu cei 58 000 de comuniști. Iar acum tovarășii vin aici și declară : „Dacă ne veți exclude, masele vor fi dezorientate“. Nu, tovarăși, vă înșelați. Masele muncitorești din Italia sînt dezorientate acum și le va fi de folos dacă le vom spune : „Alegeți, tovarăși, alegeți, muncitori italieni, între Internaționala Comunistă, care nu vă va cere niciodată să-i imitați servil pe ruși, și menșevici, pe care îi cunoaștem

de 20 de ani și nu-i vom tolera niciodată alături de noi într-o adevărată Internațională Comunistă revoluționară". Iată ce le vom spune muncitorilor italieni. Și nu ne îndoiim câtuși de puțin în privința rezultatului. Masele muncitorești ne vor urma. (Puternice exclamații aprobative.)

O relatare a apărut în ziarele „Pravda” nr. 141 și „Izvestiia C.F.C. din Rusia” nr. 141 din 1 iulie 1921

Publicat pentru prima oară în întregime la 4 iulie 1921, în „Buletinul Congresului al III-lea al Internaționalei Comuniste” nr. 8

Se tipărește după : „Al III-lea Congres Mondial al Internaționalei Comuniste. Dări de seamă stenografice”, Petrograd, 1922

4

CUVÎNTARE ÎN APĂRAREA TACTICII
INTERNAȚIONALEI COMUNISTE
1 IULIE

Tovarăși, spre marel meu regret trebuie să mă limitez la o atitudine de autoapărare. (R î s e t e.) Zic spre marel meu regret, întrucît, după ce am luat cunoștință de cuvîntarea tovarășului Terracini și de amendamentele prezentate de cele trei delegații, aș fi voit foarte mult să trec la ofensivă, deoarece împotriva vederilor susținute de Terracini și de aceste trei delegații trebuie dusă, la drept vorbind, o acțiune ofensivă¹⁹. Dacă congresul nu va porni o ofensivă hotărîtă împotriva acestor greșeli, împotriva acestor prostii „de stînga“, întreaga mișcare va fi condamnată la pieire. Iată profunda mea convingere. Dar noi sîntem marxiști organizați și disciplinați. Nu ne putem limita la discursuri îndreptate împotriva a diverși tovarăși. Noi, rușii, ne-am săturat pînă peste cap de aceste fraze de stînga. Noi sîntem oameni ai organizării. În elaborarea planurilor noastre trebuie să procedăm în mod organizat și să încercăm să găsim linia justă. Firește, nu e un secret pentru nimeni că tezele noastre reprezintă un compromis. Și de ce n-ar fi așa ? Intre comuniști, care se află acum la al treilea congres al lor și care au elaborat anumite principii fundamentale, compromisurile sînt necesare în anumite condiții. Tezele noastre, prezentate de delegația rusă, au fost studiate și pregătite în modul cel mai minuțios ; ele sînt rezultatul unor îndelungate reflecții și consfătuiri cu diferite delegații. Ele au drept scop stabilirea liniei fundamentale a Internaționalei Comuniste și sînt necesare îndeosebi acum, după ce noi nu ne-am limitat la dezavuarea formală a ade-

văraților centriști, ci i-am și exclus din partid. Iată faptele. Eu trebuie să iau apărarea acestor teze. Și astăzi când Terracini vine și declară că trebuie să continuăm lupta împotriva centriștilor, iar apoi arată cum înțeleg să ducă această luptă, eu spun că, dacă aceste amendamente dovedesc o anumită orientare, trebuie să pornim o luptă necruțătoare împotriva acestei orientări, deoarece în caz contrar nici vorbă nu poate fi de comunism și de Internaționala Comunistă. Mă miră că Partidul Muncitoresc Comunist din Germania²⁰ n-a subscris la aceste amendamente. (Rîsete.) Ascultați, vă rog, ce susține Terracini și ce spun aceste amendamente. Ele încep așa: „La pagina întâi, coloana întâi, rîndul 19, să se șteargă «Majoritate...»“. Majoritate! E un cuvînt cît se poate de periculos! (Rîsete.) Apoi, în locul cuvintelor „principii fundamentale“ trebuie pus „țeluri“. Principii fundamentale și țeluri sînt două lucruri diferite: în privința țelurilor, și anarhiștii vor fi de acord cu noi, deoarece și ei sînt pentru desființarea exploatării și a deosebirilor de clasă.

N-am avut ocazia să mă întîlnesc și să stau de vorbă cu mulți anarhiști, dar îi cunosc destul de bine. Uneori am reușit să mă înțeleg cu ei asupra țelurilor, dar niciodată asupra principiilor. Principiile nu sînt țel, nu sînt program, nu sînt tactică și nici teorie. Tactica și teoria nu sînt principii. Ce ne deosebește de anarhiști din punctul de vedere al principiilor? Principiile comunismului constau în instaurarea dictaturii proletariatului și în folosirea de către stat a constrîngerii în perioada de trecere. Acestea sînt principiile comunismului, dar nu acesta este țelul lui. Așadar, tovarășii care au făcut această propunere au comis o greșală.

În al doilea rînd, acolo se spune: „Să se șteargă «majoritate»“. Citiți tot textul:

„Congresul al III-lea al Internaționalii Comuniste procedează la reexaminarea problemelor de tactică în condiții în care într-o serie întreaga de țări situația obiectivă a căpatat un mai pronunțat caracter revoluționar și în care s-au organizat o serie de partide comuniste de masă, care însă, în lupta lor cu adevărat revoluționară, n-au luat nicăieri efectiv în mîna conducerea majorității clasei muncitoare“.

Dar iată că unii vor să ștergă cuvîntul „majoritate”. Dacă nu putem să ne înțelegem în privința unor lucruri atît de simple, nu văd cum vom putea să lucrăm împreună și să ducem proletariatul la victorie. Și nu e de mirare că nu putem să ajungem la o înțelegere nici în problema principiilor. Arătați-mi un partid care să fi cucerit majoritatea clasei muncitoare. Terracini nici nu s-a gîndit să dea vreun exemplu, și un asemenea exemplu nu există.

Așadar, în loc de „principii” să punem „țeluri”, iar cuvîntul „majoritate” să-l ștergem. Foarte mulțumim! Nu vom accepta una ca asta. Nici partidul german — unul dintre cele mai bune partide —, nici el nu are de partea sa majoritatea clasei muncitoare. Asta-i realitatea. Noi care ne aflăm în fața celei mai grele lupte, nu ne temem să spunem acest adevăr; sînt aici însă trei delegații care vor să înceapă cu un neadevăr, căci, dacă va șterge cuvîntul „majoritate”, congresul va dovedi prin asta că vrea un neadevăr. E foarte clar.

Urmează apoi amendamentul acesta: „La pagina 4, coloana 1, rîndul 10, «să se ștergă» cuvintele «Scrisoare deschisă» etc.”²¹. Am ascultat azi o cuvîntare în care am găsit aceeași idee. Dar în această cuvîntare ea apăsese ca ceva foarte firesc. Este vorba de cuvîntarea tov. Hempel, membru al P.M.C.G. El a declarat: „«Scrisoarea deschisă» a fost un act de oportunism”. Spre marea mea regret și spre marea mea rușine, am mai auzit asemenea păreri în discuții particulare. Dar cînd văd că la congres, după atît de îndelungi dezbateri, „Scrisoarea deschisă” este calificată drept un act de oportunism, trebuie să spun că asta este o adevărată rușine! Și iată că vine tov. Terracini în numele celor trei delegații și vrea să ștergă cuvintele „Scrisoare deschisă”. Ce sens mai are atunci lupta împotriva P.M.C.G.? „Scrisoarea deschisă” este un pas politic model. Așa se afirmă în tezele noastre. Și noi trebuie să susținem neapărat acest adevăr. Este un model, deoarece este prima acțiune în cadrul unei metode practice de atragere a majorității clasei muncitoare. Cine nu înțelege că în Europa — unde aproape toți proletarii sînt organizați — trebuie să cucerim majoritatea clasei muncitoare, cine n-a

Înțeles asta în cei trei ani ai marii revoluții, este pierdut pentru mișcarea comunistă și nu va învăța niciodată nimic.

Terracini declară că, deși partidul nostru era puțin numeros, noi am învins în Rusia. El este nemulțumit de ceea ce se spune în teze cu privire la Cehoslovacia. S-au propus 27 de amendamente și, dacă aş porni să le critic, ar trebui să vorbesc, asemenea unora dintre oratorii precedenți, cel puțin trei ore... S-a arătat aici că Partidul Comunist din Cehoslovacia numără 300 000—400 000 de membri, că trebuie să atragem majoritatea, să creăm o forță invincibilă și să atragem în continuare noi mase de muncitori. Terracini este gata de atac. El spune: dacă partidul numără deja 400 000 de muncitori, ce mai avem nevoie de alții? Ștergeți asta! (Rîs e t e.) El se teme de cuvîntul „mase” și vrea să-l suprimе. Tov. Terracini n-a înțeles mare lucru din revoluția rusă.

În Rusia noi am fost un partid puțin numeros, dar am avut de partea noastră majoritatea Sovietelor de deputați ai muncitorilor și țăranilor din întreaga țară. (O voce din sală: „Așa e!”) Unde aveți așa ceva la voi? Am avut de partea noastră aproape jumătate din armată, care număra pe atunci cel puțin 10 000 000 de oameni. Aveți voi majoritatea armatei de partea voastră? Arătați-mi o asemenea țară. Dacă și cele trei delegații împărtășesc aceste vederi ale tovarășului Terracini, înseamnă că în Internațională nu este totul în ordine! Atunci trebuie să spunem: „Stați! La luptă! Altfel Internaționala Comunistă va pieri”. (R u m o a r e î n s a l ă.)

Pe baza experienței pe care o am, trebuie să vă spun, deși mă aflu într-o poziție defensivă (i l a r i t a t e), că scopul cuvîntării mele și principiul de la care pornește ea este apărarea rezoluției și a tezelor propuse de delegația noastră. Ar fi negreșit un pedantism să spunem că nu se poate schimba o literă din ele. Am citit multe rezoluții și știu bine că se pot face schimbări foarte bune la fiecare rînd. Dar asta ar fi pedantism. Și dacă, totuși, declar acum că din punct de vedere politic nu poate fi schimbată nici o literă e pentru că amendamentele au, după cum văd, un caracter politic bine precizat, pentru că ele duc pe o cale periculoasă și dăunătoare pentru Internaționala Comunistă.

De aceea, și eu, și noi toți, și delegația rusă trebuie să insistăm ca să nu se schimbe nici o literă din aceste teze. Noi nu ne-am limitat la a dezavua elementele de dreapta de la noi, ci le-am și izgonit. Dar dacă lupta împotriva dreptei se preschimbă într-un sport, așa cum procedează Terracini, trebuie să spunem: „Ajunge! Pericolul devine prea serios!”

Terracini a susținut teoria luptei ofensive ²². Faimoasele amendamente propun în această privință o formulă lungă de două-trei pagini. Nu e necesar să le citim. Știm ce scrie în ele. Terracini a arătat cât se poate de clar despre ce este vorba. El a susținut teoria ofensivei, stăruind asupra „tendințelor dinamice” și asupra „trecerii de la pasivitate la activitate”. Noi, cei din Rusia, avem destulă experiență politică în lupta împotriva centristilor. Încă acum 15 ani am luptat împotriva oportuniștilor și centristilor noștri, precum și împotriva menșevicilor, și i-am biruit nu numai pe menșevici, ci și pe semianarhiști.

Dacă n-am fi făcut acest lucru, n-am fi fost în stare să păstrăm puterea în mână nu trei ani și jumătate, dar nici măcar trei săptămâni și jumătate, și n-am fi putut convoca aici congrese comuniste. „Tendințe dinamice”, „trecere de la pasivitate la activitate”, toate astea-s vorbe goale pe care le-au folosit împotriva noastră socialiștii-revoluționari de stînga. Acum ei stau la închisoare, unde apără „telurile comunismului” și reflectează asupra „trecerii de la pasivitate la activitate”. (R î s e t e.) Nu se poate argumenta așa cum se argumentează în amendamentele propuse, pentru că nu găsești în ele nici marxism, nici experiență politică, nici argumentare. Am dezvoltat noi în tezele noastre o teorie generală a ofensivei revoluționare? A făcut Radek sau altcineva dintre noi o asemenea prostie? Noi am vorbit despre teoria ofensivei referindu-ne la o țară și la o perioadă bine stabilită.

Din lupta noastră împotriva menșevicilor putem cita cazuri care dovedesc că încă înainte de prima revoluție se găseau oameni care se îndoiau că un partid revoluționar trebuie să pornească ofensiva. Dacă vreunul dintre social-democrați — pe atunci ne numeam cu toții așa — începea să manifeste asemenea îndoieli, îl combăteam și îi ziceam

că este oportunist, că nu înțelege nimic din marxism și din dialectica partidului revoluționar. Chestiunea dacă ofensiva revoluționară este în genere admisibilă poate constitui oare un obiect de discuție pentru partid? Pentru a găsi asemenea exemple la noi ar trebui să ne întoarcem în urmă cu cincisprezece ani. Dacă se găsesc centriști sau centriști camuflați care contestă teoria ofensivei, ei trebuie excluși de îndată. În această privință nu încapă nici o discuție. Dar este o adevărată rușine că și astăzi, după trei ani de existență a Internaționalei Comuniste, se mai discută încă de „tendințe dinamice“, de „trecere de la pasivitate la activitate“.

În această privință nu avem divergențe cu tov. Radek, care a elaborat tezele împreună cu noi. Poate că nu a fost în totul just să se pornească în Germania discuții *cu privire la teoria* ofensivei revoluționare după ce ofensiva efectivă nu fusese pregătită. Totuși, acțiunea din martie reprezintă un mare pas înainte, cu toate greșelile comise de conducătorii ei²³. Dar asta n-are importanță. Sute de mii de muncitori au luptat eroic. Oricît a luptat de vitejește P.M.C.G. împotriva burgheziei, trebuie să spunem ceea ce a spus tov. Radek într-un articol despre Hölz scris în limba rusă. Cînd cineva, chiar și un anarhist, luptă eroic împotriva burgheziei, desigur asta nu e puțin lucru; dar cînd sute de mii de oameni luptă împotriva provocării mîrșave a social-trădătorilor și a burgheziei, asta este un adevărat pas înainte.

Este foarte important să ai o atitudine critică față de propriile greșeli. Noi cu aceasta am început. Dacă, după o luptă la care au participat sute de mii de oameni, cineva se ridică împotriva ei, procedînd așa cum procedează Levi, el trebuie să fie exclus. Așa s-a și făcut. Dar de aici trebuie să tragem o învățătură: am pregătit noi ofensiva? (R a d e k : „N-am pregătit nici defensivă“.) Da, despre ofensivă s-a vorbit numai în articole de ziar. Această teorie a fost greșit aplicată la acțiunea din martie 1921 din Germania, trebuie s-o recunoaștem; dar, în general, teoria ofensivei revoluționare nu este cîtuși de puțin falsă.

Noi am învins în Rusia, și am învins atît de ușor pentru că am pregătit revoluția noastră în timpul războiului im-

perialist. Aceasta este prima condiție. La noi se aflau sub arme 10 000 000 de muncitori și de țărani, iar lozinca noastră a fost : pace imediată, cu orice preț. Am învins pentru că cele mai largi mase de țărani aveau o stare de spirit revoluționară îndreptată împotriva marilor moșieri. Socialiștii-revoluționari, adepți ai Internaționalei a II-a și a II^{1/2}, erau în noiembrie 1917 un mare partid țărănesc. Ei cereau metode revoluționare, dar, ca niște veritabili eroi ai Internaționalei a II-a și a II^{1/2}, nu aveau suficient curaj să acționeze în mod revoluționar. În august și în septembrie 1917 noi spuneam : „Din punct de vedere teoretic continuăm lupta împotriva socialiștilor-revoluționari, dar din punct de vedere practic sîntem gata să adoptăm programul lor, deoarece numai noi îl putem înfăptui“. Și am făcut așa cum am spus. Țărănimea, care în noiembrie 1917, după victoria noastră, avea o stare de spirit potrivnică nouă și care a asigurat socialiștilor-revoluționari majoritatea în Adunarea constituantă, a fost cucerită de noi dacă nu în cîteva zile, așa cum greșit presupusesem și prezisesem eu, în orice caz în cîteva săptămîni. Deosebirea n-a fost prea mare. Arătați-mi în Europa o țară în care ați putea atrage de partea voastră majoritatea țărănimii în cîteva săptămîni ! Poate Italia ? (R î s e t e.) Cine spune că noi am învins în Rusia cu toate că am avut un partid puțin numeros nu dovedește decît că n-a înțeles revoluția rusă și că nu înțelege de loc cum trebuie pregătită revoluția.

Primul nostru pas a fost crearea unui adevărat partid comunist, ca să știm cu cine avem de-a face și în cine putem avea încredere totală. Lozinca primului și a celui de-al II-lea Congres a fost : „Jos centriștii !“. Dacă nu ne vom separa pe toată linia și în întreaga lume de centriști și de semicentriști, pe care noi, în Rusia, îi numim menșevici, înseamnă că nu înțelegem nici măcar a.b.c.-ul comunismului. Sarcina noastră primordială este să creăm un partid cu adevărat revoluționar și să rupem cu menșevicii. Dar asta este abia o școală pregătitoare. Sîntem acum la cel de-al III-lea Congres, iar tov. Terracini o ține una și bună că sarcina școlii pregătitoare este de a izgoni, a urmări și a demasca pe centriști și pe semicentriști. Foarte mulțumim ! Ne-am ocupat destul de asta. Am spus încă la Congresul

al II-lea că centristii sînt dușmanii noștri. Dar nu putem rămîne pe loc, trebuie să mergem înainte. A doua treaptă constă în aceea că, după ce ne-am organizat într-un partid, învățăm să pregătim revoluția. În multe țări n-am învățat nici măcar cum să cucerim conducerea. Noi am învins în Rusia nu numai fiindcă am avut de partea noastră majoritatea certă a clasei muncitoare (în timpul alegerilor din 1917, majoritatea covârșitoare a muncitorilor a fost de partea noastră, împotriva menșevicilor), ci și fiindcă de partea noastră au trecut jumătate din armată îndată ce am cucerit puterea și $\frac{9}{10}$ din masa țărănească în decurs de cîteva săptămîni; am învins pentru că am adoptat nu programul nostru agrar, ci pe acela al socialiștilor-revoluționari și l-am și îndeplinit. Victoria noastră a constat tocmai în aceea că am îndeplinit programul socialiștilor-revoluționari; iată de ce ea a fost atît de ușoară. Oare voi, în Apus, vă puteți face iluzii în această privință? Ar fi ridicol! Comparați condițiile economice concrete, tovarășe Terracini și voi toți cei care ați semnat propunerea de amendamente! Deși majoritatea a trecut atît de repede de partea noastră, dificultățile de care ne-am lovit după victorie au fost deosebit de mari. Noi am răzbit totuși pentru că n-am uitat nu numai țelurile, dar nici principiile noastre și n-am tolerat în partidul nostru persoane care treceau sub tăcere principiile și vorbeau despre țeluri, despre „tendințe dinamice” și despre „trecerea de la pasivitate la activitate”. S-ar putea să fim acuzați că preferăm să ținem la închiisoare pe acești domni. Dar dictatura nu este posibilă altfel. Noi trebuie să pregătim dictatura, și asta constă în combaterea frazelor și a amendamentelor de acest gen. (R î s e t e.) În tezele noastre se vorbește peste tot de masă. Trebuie să înțelegem însă, tovarăși, ce înseamnă cuvîntul masă. P.M.C.G., tovarășii de stînga prea fac abuz de el. Dar nici tov. Terracini și toți cei care au semnat amendamentele nu știu ce trebuie să înțelegem prin cuvîntul „masă”.

Întrucît cuvîntarea mea s-a lungit prea mult, aș vrea să spun numai cîteva cuvinte despre noțiunea de „masă”. Noțiunea de „masă” își schimbă conținutul după cum se schimbă caracterul luptei. La începutul luptei, cîteva mii

de muncitori cu adevărat revoluționari erau de ajuns ca să se poată vorbi de masă. Când partidul reușește să atragă în luptă nu numai pe membrii săi, când el reușește să trezească și pe muncitorii fără partid, acesta este începutul cuceririi maselor. În decursul revoluțiilor noastre au fost cazuri când câteva mii de muncitori formau masa. În istoria mișcării noastre, în istoria luptei noastre împotriva menșevicilor, veți găsi multe cazuri când într-un oraș erau de ajuns câteva mii de muncitori pentru ca mișcarea să aibă un evident caracter de masă. Dacă câteva mii de muncitori fără partid care în mod obișnuit duc o viață lipsită de orizont, o existență jalnică și n-au auzit niciodată de politică încep să acționeze în mod revoluționar, ei formează masa. Când mișcarea se extinde și se intensifică, ea se transformă treptat într-o adevărată revoluție. Am văzut asta în 1905 și 1917, în decursul a trei revoluții, și veți avea și dv. prilejul să vă convingeți de acest lucru. După ce revoluția a fost pregătită îndeajuns, noțiunea de „masă” își schimbă înțelesul: câteva mii de muncitori nu mai constituie masa. Cuvântul începe să aibă altă semnificație. Noțiunea de masă își schimbă conținutul în sensul că prin această noțiune se înțelege majoritatea, și nu pur și simplu majoritatea muncitorilor, ci majoritatea tuturor exploataților; un alt mod de a înțelege acest cuvânt este inadmisibil pentru un revoluționar, orice alt sens al lui își pierde valoarea. Este posibil ca și un partid mic, de pildă cel englez sau cel american, studiind bine dezvoltarea politică și cunoscând viața și deprinderile maselor fără partid, să dezlănțuie într-un moment favorabil o mișcare revoluționară (tov. Radek a indicat ca un bun exemplu greva minerilor²⁴). Dacă un astfel de partid va veni într-un asemenea moment cu lozinci proprii și va face să fie urmat de milioane de muncitori, vom avea de-a face cu o mișcare de masă. Eu nu contest în mod absolut că și un partid foarte mic poate să înceapă revoluția și s-o ducă la un sfârșit victorios. Dar trebuie să știi prin ce metode să atragi masele de partea ta. Pentru aceasta este necesară o pregătire temeinică a revoluției. Iată însă că unii tovarăși declară: să renunțăm imediat la cerința de a avea de partea noastră mase „mari”. Trebuie să declarăm război acestor tovarăși.

Fără o pregătire temeinică nu veți repurta victoria în nici o țară. Este suficient și un partid foarte mic pentru a duce după sine masele. În anumite momente nu este neapărat nevoie de organizații mari.

Dar pentru a obține victoria trebuie să ai simpatia maselor de partea ta. Nu este totdeauna nevoie de majoritatea absolută; dar, pentru a obține victoria, pentru a putea păstra puterea, este nevoie nu numai de majoritatea clasei muncitoare — întrebuițez aici termenul „clasă muncitoare“ în sensul pe care-l are ea în Europa occidentală, adică în sensul de proletariat industrial —, ci și de majoritatea populației exploatate și muncitoare de la sate. V-ați gândit la asta? Găsim noi în cuvântarea lui Terracini măcar o aluzie la această idee? În această cuvântare ni se vorbește numai despre „tendențe dinamice“, despre „trecerea de la pasivitate la activitate“. Spune el măcar un cuvânt despre problema aprovizionării? Iar muncitorii cer mijloace de subzistență, deși ei pot să îndure multe și pot să flămânzească uneori, așa cum s-a întâmplat, în Rusia. De aceea trebuie să atragem de partea noastră nu numai majoritatea clasei muncitoare, ci și majoritatea populației muncitoare și exploatate de la sate. Ați pregătit voi acest lucru? Aproape nicăieri.

Așadar, repet: trebuie să apăăr cu orice preț tezele noastre, socot că e de datoria mea s-o fac. Noi nu ne-am limitat numai să-i dezavuăm pe centriști, ci i-am și izgonit din partid. Acum trebuie să ne întoarcem împotriva altei părți, pe care o considerăm, de asemenea, periculoasă. Trebuie să spunem tovarășilor adevărul sub o formă politicoasă (și în tezele noastre îl spunem pe un ton amabil și politic), astfel încât nimeni să nu se simtă ofensat: în fața noastră stau acum alte probleme, mai importante decât hărțuirea centriștilor. Ne-am ocupat destul de chestiunea aceasta și ne-am cam săturat de ea. În loc de asta, tovarașii ar trebui să învețe să duca o luptă cu adevărat revoluționară. Muncitorii germani au și început-o. Sute de mii de proletari au luptat eroic în această țară. Oricine se ridică împotriva acestei lupte trebuie exclus imediat. Dar după aceea nu trebuie să ne ținem de perorații deșarte, ci să începem imediat să învățăm, să învățăm din greșelile

comise cum să ne organizăm mai bine lupta. Nu trebuie să ne ascundem greșelile în fața dușmanului. Cine se teme de asta nu este un revoluționar. Dimpotrivă, dacă vom spune deschis muncitorilor: „Da, am făcut greșeli“, va însemna că ele nu se vor mai repeta și că vom ști să alegem mai bine momentul. Iar dacă în cursul luptei vom avea de partea noastră majoritatea oamenilor muncii — nu numai majoritatea muncitorilor, ci majoritatea tuturor celor exploatați și asupriți —, vom învinge cu adevărat. (Aplauze furtunoase și îndelung repetate.)

O relatare a apărut în ziarele
 „Pravda” nr. 144 și
 „Izvestiia C.E.C. din Rusia”
 nr. 144 din 5 iulie 1921

Publicat în întregime
 la 8 iulie 1921, în „Buletinul
 Congresului al III-lea
 al Internaționalei Comuniste”
 nr. 11

Se tipărește după
 „Al III-lea Congres mondial
 al Internaționalei Comuniste.
 Dări de seama stenografice”.
 Petrograd, 1922

5

RAPORT ASUPRA TACTICII P.C. DIN RUSIA
5 IULIE

Tovarăși, la drept vorbind, n-am avut posibilitatea să mă pregătesc cum se cuvine pentru acest raport. Tot ce am putut pregăti în mod sistematic este traducerea broșurii mele despre impozitul în natură * și tezele asupra tacticii Partidului Comunist din Rusia **. La acest material vreau să adaug numai câteva lămuriri și observații.

Pentru a fundamenta tactica partidului nostru, trebuie, cred, să începem prin a analiza *situația internațională*. Noi am discutat în mod amănunțit situația economică a capitalismului pe plan mondial și congresul a adoptat în legătură cu aceasta rezoluțiile corespunzătoare ²⁵. În tezele mele vorbesc foarte pe scurt despre această problemă și o tratez exclusiv din punct de vedere politic. Nu mă ocup de baza economică, dar cred că în situația internațională a republicii noastre trebuie să ținem seama din punct de vedere politic de faptul că în momentul de față a survenit, indiscutabil, un oarecare echilibru între forțele care au dus între ele o luptă deschisă, cu arma în mână, pentru dominația unei clase conducătoare sau a alteia, un echilibru între societatea burgheză, burghezia internațională în ansamblu, pe de o parte, și Republica sovietică, pe de altă parte. Este vorba negreșit doar de un echilibru în sens limitat. Numai în ceea ce privește această luptă armată afirm că a survenit un oarecare echilibru în situația internațională. Trebuie

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 43, București, Editura politică, 1966, ed a doua, p. 209—250. — *Nota trad.*

** Vezi volumul de față, p. 3—12. — *Nota red.*

să subliniem, firește, că este vorba doar de un echilibru relativ, de un echilibru extrem de instabil. În statele capitaliste s-a acumulat o mare cantitate de material inflamabil, ca și în țările care erau considerate pînă acum ca obiect și nu ca subiect al istoriei: țările coloniale și semi-coloniale; e foarte posibil deci ca în aceste țări să izbucnească, mai curînd sau mai tîrziu și cu totul pe neașteptate, insurecții, bătălii mari și revoluții. În ultimii ani am putut vedea lupta fățișă a burgheziei internaționale împotriva primei republici proletare. Această luptă se afla în centrul întregii situații politice pe plan mondial și tocmai în această privință s-a produs acum o schimbare. Întrucît încercarea burgheziei internaționale de a sugruma republica noastră n-a reușit, a survenit un echilibru, un echilibru, firește, cît se poate de instabil.

Desigur, noi înțelegem prea bine că burghezia internațională este acum mult mai puternică decît republica noastră și că numai un concurs special de împrejurări o împiedică să continue războiul împotriva noastră. Chiar în cursul ultimelor săptămîni am remarcat în Extremul Orient o nouă tentativă de invazie²⁶, și nu încapе îndoială că aceste tentative vor continua și în viitor. În partidul nostru nu există nici un fel de îndoieli în această privință. Pentru noi important este să constatăm că există un echilibru instabil și că trebuie să folosim acest răgaz, luînd în considerație elementele caracteristice ale situației actuale, adaptînd tactica noastră la particularitățile acestei situații, fără a uita nici o clipă că se poate ivi din nou, pe neașteptate, necesitatea unei lupte armate. Organizarea Armatei Roșii, întărirea ei continuă să fie, și pe mai departe, sarcina noastră. Și în ceea ce privește problema aprovizionării trebuie să ne gîndim în primul rînd, ca și pînă acum, la Armata noastră Roșie. În actuala situație internațională, cînd ne mai putem aștepta la noi atacuri și la noi tentative de invazie din partea burgheziei internaționale, nu putem păși pe o altă cale. În ceea ce privește însă politica noastră practică, faptul că în situația internațională a survenit un oarecare echilibru are o anume importanță, însă numai în sensul că trebuie să recunoaștem că mișcarea revoluționară a mers, e drept, înainte, dar că în acest an

dezvoltarea revoluției internaționale n-a fost atât de rectilinie cum ne așteptam.

Atunci cînd, la timpul său, am început revoluția internațională, am făcut-o nu din convingerea că am putea anticipa dezvoltarea ei, ci pentru că o serie întreagă de împrejurări ne-au determinat s-o începem. Noi ne-am zis: ori ne va veni în ajutor revoluția internațională, și atunci victoriile noastre vor fi întru totul asigurate, ori vom îndeplini modesta noastră muncă revoluționară cu conștiința că în caz de înfrîngere vom servi totuși cauza revoluției și că experiența noastră va fi de folos altor revoluții. Pentru noi era clar că fără sprijinul revoluției internaționale victoria revoluției proletare nu este posibilă. Încă înainte de revoluție, ca și după aceea, noi ne-am zis: ori va începe chiar acum sau măcar foarte curînd revoluția în celelalte țări, mai dezvoltate din punct de vedere capitalist, ori, în caz contrar, vom fi sortiți pieirii. Deși aveam conștiința acestui fapt, am făcut totul pentru a menține în orice împrejurări și cu orice preț sistemul sovietic, căci știam că lucrăm nu numai pentru noi, ci și pentru revoluția internațională. Știam asta și ne-am exprimat în repetate rînduri această convingere înainte de Revoluția din Octombrie, precum și imediat după aceea și în perioada încheierii păcii de la Brest-Litovsk. Și a fost, în general vorbind, un lucru just.

În realitate însă, mișcarea nu s-a desfășurat atât de rectiliniu cum ne așteptam. În celelalte țări mari, mai dezvoltate din punct de vedere capitalist, revoluția n-a început încă. E adevărat că revoluția se dezvoltă — putem constata cu satisfacție acest lucru — în întreaga lume, și numai datorită acestei împrejurări burghezia internațională, deși din punct de vedere economic și militar de o sută de ori mai puternică decît noi, nu este în stare că ne sugrume. (A p l a u z e.)

În § 2 al tezelor arăt cum s-a creat această situație și ce concluzii trebuie să tragem din ea. Adaug doar aici că concluzia finală pe care o trag este următoarea: dezvoltarea revoluției internaționale, pe care noi am prezis-o, are loc în continuare. Dar această mișcare progresivă nu este atât de rectilinie cum ne așteptam. De la prima vedere apare

clar că în țările capitaliste, după încheierea păcii, oricât de proastă era ea, nu s-a reușit să se dezlănțuie revoluția, deși, după cum știm, existau numeroase și însemnate simptome revoluționare, mult mai numeroase și mai însemnate chiar decât ne închipuiam. Acum încep să apară broșuri în care ni se spune că în ultimii ani și în ultimele luni aceste simptome revoluționare din Europa au fost mult mai serioase decât bănuiam. Ce trebuie să facem acum? Acum este necesară o pregătire temeinică a revoluției și o studiere profundă a dezvoltării ei concrete în țările capitaliste înaintate. Iată prima învățătură pe care trebuie s-o tragem din situația internațională. În ceea ce privește Republica noastră rusă, trebuie să folosim acest scurt răgaz pentru a adapta tactica noastră la această linie în zigzag a istoriei. Din punct de vedere politic, acest echilibru este cât se poate de important, deoarece vedem clar că în multe țări vest-europene, unde masele largi ale clasei muncitoare și foarte probabil și imensa majoritate a populației sînt organizate, principalul reazem al burgheziei îl constituie tocmai organizațiile clasei muncitoare ostile ei, organizații afiliate la Internaționala a II-a și la Internaționala a II^{1/2}. Despre acest lucru vorbesc în § 2 al tezelor și cred că aici trebuie să ating numai două puncte, care au fost deja elucidate în cursul dezbaterilor noastre asupra problemei tacticii. Întîi : cîștigarea majorității proletariatului. Cu cît este mai organizat proletariatul într-o țară dezvoltată din punct de vedere capitalist, cu atît mai temeinic, căci așa ne-o cere istoria, trebuie să pregătim revoluția și cu atît mai temeinic trebuie să cîștigăm majoritatea clasei muncitoare. Al doilea : principalul reazem al capitalismului în țările capitaliste dezvoltate din punct de vedere industrial îl constituie tocmai acea parte a clasei muncitoare care este organizată în Internaționala a II-a și în Internaționala a II^{1/2}. Dacă nu s-ar sprijini pe această parte a muncitorimii, pe aceste elemente contrarevoluționare din cadrul clasei muncitoare, burghezia internațională n-ar fi cîtuși de puțin în stare să se mențină. (A p l a u z e.)

Aș vrea să subliniez aici, de asemenea, importanța *mişcării din colonii*. În această privință constatăm că în toate partidele vechi, în toate partidele muncitorești burgheze

și mic-burgheze ale Internaționalei a II-a și Internaționalei a II^{1/2} există rămășițe ale unor vechi atitudini sentimentale : vedeți dv., ele au toată simpatia pentru popoarele coloniale și semicoloniale asuprite. Mișcarea din țările coloniale continuă să fie considerată o mișcare națională minoră și întru totul pașnică. Dar nu este așa. De la începutul secolului al XX-lea s-au produs mari schimbări în această privință, și anume milioane și sute de milioane de oameni — de fapt imensa majoritate a populației globului — acționează acum ca factori revoluționari activi și independenți și este absolut clar că, în viitoarele bătălii hotărâtoare ale revoluției mondiale, mișcarea majorității populației globului, urmărind la început eliberarea națională, se va întoarce împotriva capitalismului și imperialismului și va juca, poate, un rol revoluționar mult mai important decât ne așteptăm. Este important să subliniem că noi, în Internaționala noastră, am trecut pentru prima oară la pregătirea acestei lupte. Firește, în acest vast domeniu sînt mult mai multe greutăți, dar, în orice caz, mișcarea merge înainte, și masele celor ce muncesc, țărani din țările coloniale, deși astăzi sînt încă înapoiți, vor juca un rol revoluționar deosebit de însemnat în fazele următoare ale revoluției mondiale. (E x c l a m a ț i i a p r o b a t i v e.)

În ceea ce privește situația *politică internă a republicii noastre*, trebuie să încep prin a analiza precis relațiile dintre clase. În ultimele luni s-a produs o schimbare în această privință, căci constatăm formarea unor noi organizații ale clasei exploatatoare îndreptate împotriva noastră. Sarcina socialismului este de a desființa clasele. În primele rînduri ale clasei exploatatorilor se află marii proprietari funciari și capitaliștii-industriași. Aici activitatea distructivă este destul de ușoară și poate fi terminată în cîteva luni, iar uneori și în cîteva săptămîni sau în cîteva zile. În Rusia am expropriat pe exploatatorii noștri, pe marii proprietari funciari, ca și pe capitaliști. În timpul războiului ei n-au avut o organizație proprie, acționînd doar ca acoliți ai forțelor armate ale burgheziei internaționale. Acum, după ce am respins ofensiva contrarevoluției internaționale, s-a format în străinătate o organizație a burgheziei ruse și a tuturor partidelor contrarevoluționare ruse. Numărul emigran-

ților ruși care s-au răspândit în toate țările e de un milion și jumătate sau două milioane. Aproape în fiecare țară ei scot cotidiene, și toate partidele moșierești și mic-burgheze, inclusiv socialiștii-revoluționari și menșevicii, întrețin numeroase legături cu elementele burgheze din străinătate, adică primesc destui bani ca să poată scoate ziare proprii; putem observa în străinătate o conlucrare a tuturor fostelor partide politice de la noi, fără excepție, și vedem cum presa rusă „liberă” din străinătate, începând cu cea a socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor și terminând cu cea a monarhiștilor ultrareacționari, apără marea proprietate funciară. Asta ne ușurează într-o anumită măsură sarcina, deoarece ne putem da seama mai ușor de forțele dușmanului, de organizarea lui și de curente politice din tabăra lui. Pe de altă parte, asta ne îngreuiază, fără îndoială, munca, deoarece acești emigranți ruși contrarevoluționari folosesc toate mijloacele pentru a pregăti lupta împotriva noastră. Accastă luptă dovedește o dată mai mult că în general instinctul de clasă și conștiința de clasă a claselor dominante sînt încă superioare conștiinței claselor asuprite, deși revoluția rusă a făcut în această privință mai mult decît toate revoluțiile anterioare. În Rusia nu există sat în care poporul, în care asupriții să nu se fi trezit. Cu toate acestea, apreciind lucid organizarea contrarevoluționarilor ruși aflați în emigrație și claritatea politică a vederilor lor, ne vom convinge că conștiința de clasă a burgheziei rămîne încă superioară conștiinței de clasă a exploataților și asupriților. Acești oameni încearcă tot posibilul, folosesc cu abilitate orice prilej în scopul de a ataca sub o formă sau alta Rusia Sovietică și de a o zdrobi. Ar fi foarte instructiv — și cred că tovarășii din străinătate vor face acest lucru — să se urmărească în mod sistematic cele mai importante tendințe, cele mai importante procedee tactice ale acestei contrarevoluții ruse și cele mai importante curente din rîndurile ei. Ea acționează mai ales în străinătate și tovarășilor din străinătate nu le va fi prea greu să urmărească această mișcare. În unele privințe trebuie să învățăm de la acest dușman. Acești emigranți contrarevoluționari sînt bine informați, admirabil organizați, sînt buni strategii, și cred că o comparare sistematică, o studiere sis-

tematică a organizării lor și a modului în care folosesc cutare sau cutare prilej pot exercita o puternică influență sub aspect propagandistic asupra clasei muncitoare. Asta nu e teorie generală, ci politică practică, și aici se poate vedea ce a învățat dușmanul. Burghezia rusă a suferit în ultimii ani o cumplită înfrângere. O veche zicală spune că o armată înfrîntă învață multe din înfrîngere²⁷. Armata reacționară înfrîntă a învățat multe, a învățat bine de tot multe lucruri. Ea învață cu sete și a obținut într-adevăr mari succese. În momentul cînd noi, dintr-un singur asalt, am luat puterea, burghezia rusă era neorganizată, nedezvoltată politiceste. Cred că astăzi ea se află la nivelul contemporan de dezvoltare din Europa occidentală. Noi trebuie să ținem seama de acest lucru, trebuie să îmbunătățim propriile noastre organizații și propriile noastre metode și vom depune toate eforturile pentru a obține acest rezultat. Nouă ne-a fost relativ ușor și cred că și celorlalte revoluții le va fi ușor să vină de hac acestor două clase exploatoare.

Dar, în afară de această clasă de exploatatori, aproape în toate țările capitaliste — cu excepția, poate, a Angliei — există o clasă de mici producători și de mici agricultori. Principala problemă a revoluției este acum de a lupta împotriva acestor ultime două clase. Pentru a le lichida trebuie folosite alte metode decît în lupta împotriva marilor proprietari funciari și a capitaliștilor. Pe aceste două din urmă clase noi puteam pur și simplu să le expropriem și să le alungăm, ceea ce am și făcut. Dar cu ultimele clase capitaliste, cu micii producători și cu micii burghezi, care există în toate țările, nu putem proceda astfel. În majoritatea țărilor capitaliste, aceste clase reprezintă o minoritate însemnată, aproximativ 30—45% din întreaga populație. Dacă adăugăm și elementul mic-burghez din sînul clasei muncitoare, rezultă chiar peste 50%. Ele nu pot fi expropriate sau alungate; aici lupta trebuie dusă altfel. Pe plan internațional, dacă considerăm revoluția internațională ca un proces unic, însemnătatea perioadei care începe acum în Rusia constă, în fond, în aceea că trebuie să rezolvăm practic problema atitudinii proletariatului față de ultima clasă capitalistă din Rusia. Sub aspect teoretic, toți mar-

xiștii au rezolvat bine și ușor această problemă ; dar teoria și practica sînt două lucruri diferite și nu-i totuna să rezolvi problema teoretic sau practic. Știm bine că am comis mari greșeli. Pe plan internațional, faptul că ne străduim să definim atitudinea proletariatului — care deține puterea de stat — față de ultima clasă capitalistă, față de baza cea mai profundă a capitalismului, față de mica proprietate, față de micul producător constituie un mare progres. Acum trebuie să rezolvăm în mod practic această problemă. Cred că vom putea rezolva. În orice caz, experiența pe care o trăim va fi de folos viitoarelor revoluții proletare ; ele se vor putea pregăti mai bine din punct de vedere tehnic în vederea rezolvării acestei probleme.

Am încercat să analizez în tezele mele *problema atitudinii proletariatului față de țărănime*. Pentru prima oară în istorie vedem un stat în care există numai aceste două clase, numai proletariatul și țărănimea. Aceasta din urmă formează imensa majoritate a populației. Ea este, desigur, foarte înapoiată. Cum se manifestă practic, în dezvoltarea revoluției, atitudinea proletariatului, care deține puterea, față de țărănime ? Prima formă este alianța, o alianță strînsă. Este o sarcină foarte grea, dar, în orice caz, realizabilă din punct de vedere economic și politic.

Cum am abordat noi problema din punct de vedere practic ? Am încheiat o alianță cu țărănimea. Noi concepem această alianță astfel : proletariatul eliberează țărănimea de exploatarea burgheziei și de sub tutela și influența ei și o atrage de partea lui pentru ca împreună cu ea să învingă pe exploatare.

Menșevicii judecă astfel : țărănimea formează majoritatea, noi sîntem democrați puri, prin urmare majoritatea trebuie să hotărască. Cum însă țărănimea nu poate fi independentă, practic asta nu înseamnă altceva decît restaurarea capitalismului. Lozinca este aceeași : alianța cu țărănimea. Din punctul nostru de vedere, aceasta înseamnă întărirea, consolidarea proletariatului. Noi am încercat să înfăptuim această alianță între proletariat și țărănime, prima etapă fiind o alianță militară. Cei trei ani de război civil ne-au creat greutăți enorme, dar într-o anumită privință ne-au ușurat sarcina. Lucrul acesta ar putea părea

ciudad, dar așa este. Acest război n-a fost ceva nou pentru țărani ; războiul împotriva exploatatorilor, împotriva marilor proprietari funciari era foarte pe înțelesul țăranilor. Țărănimea, în imensa ei majoritate, era de partea noastră. Cu toate distanțele enorme, cu toate că majoritatea țăranilor noștri nu știu să scrie și să citească, au înțeles foarte ușor cele arătate în propaganda noastră. Ceea ce dovedește că masele largi, ca și în țările mai înaintate, învață din propria lor experiență practică mult mai ușor decît din cărți. La noi, experiența practică i-a fost înlesnită țărănimii și de faptul că Rusia este atît de mare și că diferitele părți ale acesteia au trecut concomitent prin diferite stadii de dezvoltare.

În Siberia și în Ucraina, contrarevoluția a putut să învingă vremelnice, pentru că acolo burghezia avea țărănimea de partea ei, pentru că țăranii erau împotriva noastră. Țăranii declarau adesea : „Noi sîntem bolșevici, dar nu comuniști. Noi sîntem pentru bolșevici, fiindcă ei i-au alungat pe moșieri, dar nu sîntem pentru comuniști, fiindcă ei sînt împotriva gospodăriei individuale“. Contrarevoluția a putut să învingă pentru o bucată de timp în Siberia și în Ucraina, fiindcă burghezia a avut succes în lupta pentru influență în rîndurile țăranilor ; a fost însă de ajuns să treacă o perioadă foarte scurtă pentru ca țăranilor să li se deschidă ochii. Într-un răstimp scurt ei au acumulat experiență practică și în curînd au spus : „Bolșevicii sînt niște oameni prea puțin simpatici și nu ne sînt pe plac, nu-i iubim, dar tot sînt mai buni decît albgardiștii și Adunarea constituantă“. Adunarea constituantă a ajuns la ei o vorbă de ocară. Nu numai la comuniștii ridicai, ci și la țărani. Ei știu din viața practică că Adunarea constituantă și garda albă sînt unul și același lucru, că primei îi urmează inevitabil cealaltă. Menșevicii folosesc și ei alianța militară cu țărănimea, dar nu se gîndesc că această alianță singură nu este suficientă. Nu poate exista alianță militară fără o alianță economică. Doar nu ne hrănim cu aer ; alianța noastră cu țărănimea n-ar putea în nici un caz să se mențină vreme îndelungată fără un fundament economic, care constituie baza victoriei noastre în războiul împotriva burgheziei noastre : doar burghezia noastră s-a unit cu întreaga burghezie internațională.

Baza acestei alianțe economice dintre noi și țărănime a fost, desigur, cât se poate de simplă, ba chiar primitivă. Țăranul a primit de la noi întregul pământ și sprijin împotriva marelui proprietar funciar. Noi trebuie să primim în schimb produse alimentare. Această alianță era cu totul nouă și nu se întemeia pe obișnuitele relații dintre producătorii de mărfuri și consumatori. Țăranii noștri au înțeles asta mai bine decât eroii Internaționalei a II-a și ai Internaționalei a II^{1/2}. Ei își spuneau : „Bolșevicii ăștia or fi niște conducători aspri, dar totuși sînt de-ai noștri“. Oricum, noi am creat astfel bazele unei alianțe noi, economice. Țăranii dădeau Armatei Roșii produsele lor și căpătau de la ea sprijin în apărarea ogoarelor lor. E un lucru pe care îl uită întotdeauna eroii Internaționalei a II-a, care, asemenea lui Otto Bauer, nu înțeleg de loc situația actuală. Noi ne dăm seama că forma inițială a alianței a fost foarte primitivă și că am comis numeroase greșeli. Dar trebuia să acționăm cât mai repede cu putință, să organizăm cu orice preț aprovizionarea armatei. În timpul războiului civil ni se tăia accesul la toate regiunile producătoare de cereale ale Rusiei. Ne aflam într-o situație desperată și pare aproape o minune că poporul rus și clasa muncitoare rusă au putut îndura atîtea suferințe, atîta mizerie, atîtea lipsuri fără a avea nimic altceva decît năzuința neostoită spre victorie. (Aplauze și exclamații aprobative.)

În orice caz, la terminarea războiului civil, sarcina noastră nu a mai fost aceeași. Dacă țara n-ar fi fost atît de ruinată cum era atunci după șapte ani de război neîntrerupt, ar fi fost eventual posibilă o trecere mai ușoară la noua formă de alianță între proletariat și țărănime. Dar condițiile din țară, și așa grele, s-au complicat și mai mult în urma recoltei proaste, a lipsei de furaje etc. Din această cauză, lipsurile pe care le îndura țărănimea au devenit insuportabile. Trebuia să arătăm imediat maselor largi ale țărănimii că sîntem gata ca, fără a ne abate de loc de la calea revoluționară, să ne schimbăm politica în așa fel ca țăranii să-și zică : bolșevicii vor să îmbunătățească imediat și cu orice preț situația insuportabilă în care ne găsim.

Așadar, a survenit o schimbare a politicii noastre economice : în locul rechizițiilor a apărut impozitul în natură. La această soluție nu s-a ajuns dintr-o dată. În presa bolșevică s-au publicat timp de luni de zile o serie de propuneri, fără a se ajunge însă la un proiect care să aibă într-adevăr șanse de succes. Dar asta n-are importanță. Important este că schimbarea politicii noastre economice ne-a fost dictată de considerente de ordin practic și de o necesitate decurgând din situația existentă. Seceta, lipsa de furaje, lipsa de combustibil, toate acestea au, firește, o influență hotărâtoare asupra economiei în ansamblu, inclusiv gospodăria țărănească. Dacă țărănimea se va pune în grevă, nu vom putea căpăta lemne. Iar dacă nu vom căpăta lemne, fabricile vor fi silite să-și înceteze activitatea. Astfel, din cauza recoltei cît se poate de proaste și a lipsei de furaje, în primăvara anului 1921 criza economică a luat proporții catastrofale. Toate acestea au fost consecința celor trei ani de război civil. Trebuia să arătăm țărănimii că putem și vrem să ne schimbăm rapid politica pentru a-i ușura imediat situația. Noi spunem mereu — și la Congresul al II-lea s-a vorbit despre acest lucru — că revoluția cere sacrificii. Sînt tovarăși care în propaganda lor argumentează astfel : sîntem gata să facem revoluție, dar ea nu trebuie să fie prea grea. Dacă nu mă înșel, tovarășul Șmeral a spus asta în cuvîntarea rostită la congresul partidului cehoslovac²⁸. Am citit asta într-o relatare publicată în ziarul „Vorwärts“ din Reichenberg. Acolo există, după cît se pare, o aripă ceva mai de stînga. Prin urmare, această sursă nu poate fi considerată întru totul imparțială. În orice caz, trebuie să declar că, dacă Șmeral a spus acest lucru, el nu are dreptate. Unii dintre oratorii care au luat cuvîntul după Șmeral la congresul amintit au spus : „Da, noi îl urmăm pe Șmeral, deoarece așa vom evita războiul civil“. (R î s e t e.) Dacă toate acestea sînt adevărate, trebuie să spun că aceasta nu este agitație comunistă, revoluționară. Firește că fiecare revoluție comportă mari sacrificii pentru clasa care o înfăptuiește. Revoluția se deosebește de o luptă obișnuită prin faptul că la mișcare participă de zece, de o sută de ori mai mulți oameni, și sub acest raport orice revoluție presupune sacrificii nu numai pentru unele persoane, ci pentru în-

treaga clasă. Dictatura proletariatului în Rusia a comportat pentru clasa dominantă, pentru proletariat, sacrificii, greutăți și privațiuni cum n-a mai cunoscut istoria și este foarte probabil că lucrurile se vor petrece la fel în orice altă țară.

Se naște întrebarea : *cum să împărțim aceste privațiuni ?* Noi sîntem puterea de stat. Într-o anumită măsură putem să împărțim privațiunile, să le punem pe umerii cîtorva clase și în acest fel să ușurăm relativ situația unor pături ale populației. După ce principiu trebuie să ne ghidăm ? După principiul echității sau al majorității ? Nu. Trebuie să procedăm în mod practic. Trebuie să le împărțim în așa fel, încît să menținem puterea proletariatului. Acesta este unicul nostru principiu. La începutul revoluției, clasa muncitoare a fost nevoită să îndure lipsuri neasemuit de mari. Constat acum că politica noastră în domeniul aprovizionării se soldează an de an cu succese tot mai mari. Și este cert că în general situația s-a îmbunătățit. Indiscutabil însă că în Rusia țărani au cîștigat de pe urma revoluției mai mult decît clasa muncitoare. Asta e în afară de orice îndoială. Se înțelege că din punct de vedere teoretic faptul dovedește că revoluția noastră a fost într-o anumită măsură o revoluție burgheză. Cînd Kautsky a adus împotriva noastră acest argument, am rîs. Firește că fără exproprierea marii proprietăți funciare, fără izgonirea marilor proprietari funciari și fără împărțirea pămînturilor revoluția este burgheză, nu socialistă. Noi am fost însă singurul partid care a știut să ducă revoluția burgheză pînă la capăt și să înlesnească lupta pentru revoluția socialistă. Puterea sovietică și sistemul sovietic sînt instituții ale statului socialist. Noi am creat deja aceste instituții, dar problema relațiilor economice dintre țărănime și proletariat n-a fost încă soluționată. Mai rămîn multe de făcut și rezultatul acestei lupte va depinde de faptul dacă vom putea soluționa sau nu problema. Așadar, din punct de vedere practic, împărțirea privațiunilor este una dintre cele mai grele sarcini. În general, situația țărănimii s-a îmbunătățit, iar clasa muncitoare a avut parte de suferințe grele, și asta tocmai din cauză că ea își înfăptuiește dictatura.

Am spus mai înainte că lipsa de furaje și recolta proastă au făcut ca țărănimea, care constituie la noi majoritatea, să îndure lipsuri cumplite în primăvara anului 1921. Fără relații bune cu masele țărănești nu putem exista. De aceea sarcina noastră era să le venim imediat în ajutor. Situația clasei muncitoare este extrem de grea. Ea suferă îngrozitor. Dar elementele mai ridicate din punct de vedere politic înțeleg că în interesul dictaturii clasei muncitoare trebuie să facem un efort suprem pentru a ajuta țărănimea cu orice preț. Avangarda clasei muncitoare a înțeles acest lucru, dar mai există încă în rândurile ei, ale acestei avangarde, oameni care nu-l pot înțelege, care sînt prea istoviți ca să-l înțeleagă. Ei au văzut aici o greșală și au început să vorbească de oportunism. Ei spuneau că bolșevicii îi ajută pe țărani. Țăranul, care ne exploatează, primește tot ce pofteste, ziceau ei, iar muncitorul flămînzește. Să fie asta oportunism? Noi ajutăm pe țărani pentru motivul că fără o alianță cu ei nu este posibilă puterea politică a proletariatului, nu este de conceput păstrarea ei. Tocmai acest motiv de utilitate și nu motivul împărțirii echitabile a fost hotărîtor pentru noi. Ajutăm pe țărani fiindcă acest lucru este absolut necesar pentru a păstra puterea politică în mîna noastră. Principiul suprem al dictaturii este menținerea alianței dintre proletariat și țărănime, pentru ca proletariatul să poată păstra rolul conducător și puterea de stat.

Singurul mijloc pe care l-am găsit în acest scop a fost *trecerea la impozitul în natură*, consecință inevitabilă a luptei. În anul care vine vom aplica pentru prima oară acest sistem. Acest principiu n-a fost încă încercat în practică. De la alianța militară trebuie să trecem la o alianță economică, iar aceasta din urmă nu poate avea altă bază teoretică decît introducerea impozitului în natură. Din punct de vedere teoretic este singura posibilitate de a da o bază economică cu adevărat solidă societății socialiste. Fabrica socializată dă țăranului produsele ei, iar țăranul dă în schimb cereale. Este singura formă posibilă de existență a societății socialiste, singura formă de construcție socialistă într-o țară în care micii țărani constituie majoritatea sau, în orice caz, o foarte însemnată minoritate. Țăranul va da o parte din cerealele sale sub formă de impozit,

iar o altă parte în schimbul produselor fabricii socialiste sau prin schimb de mărfuri.

Aici ajungem la problema cea mai grea. Impozitul în natură înseamnă, fără îndoială, *libertatea comerțului*. Țăranul are dreptul ca după achitarea impozitului în natură să-și vîndă liber restul de cereale. Această libertate a schimbului înseamnă libertatea capitalismului. Noi spunem deschis acest lucru și îl subliniem. Noi nu-l ascundem de loc. Ar însemna că stăm prost de tot dacă ne-ar da prin gînd să-l ascundem. Libertatea comerțului înseamnă libertatea capitalismului, dar, totodată, și o nouă formă a acestuia. Aceasta înseamnă că într-o anumită măsură restabilim capitalismul. Noi o facem absolut pe față. Acesta este capitalism de stat. Dar capitalismul de stat într-o societate în care puterea aparține capitalului și capitalismul de stat într-un stat proletar sînt două noțiuni diferite. Într-un stat capitalist, capitalismul de stat înseamnă că el este recunoscut de stat și controlat de acesta în folosul burgheziei și împotriva proletariatului. Într-un stat proletar, aceasta se face în folosul clasei muncitoare, în scopul de a ține piept burgheziei, care mai este încă puternică, și de a lupta împotriva ei. Este de la sine înțeles că trebuie să acordăm concesiuni burgheziei străine, capitalului străin. Fără a renunța cîtuși de puțin la naționalizare, vom concesiona capitaliștilor străini mine, păduri, zăcăninte petrolifere pentru a primi de la ei produse industriale, mașini etc. și a ne reface în acest fel propria industrie.

Se înțelege că în problema *capitalismului de stat* n-am fost cu toții de acord de la bun început. Dar în legătură cu aceasta am putut constata cu multă bucurie că țărănimea noastră se dezvoltă, că ea a înțeles foarte bine însemnătatea istorică a luptei pe care o ducem în momentul de față. Țărani dintre cei mai simpli din regiunile cele mai îndepărtate veneau la noi și ne ziceau : „Cum vine asta ? Pe capitaliștii noștri care vorbesc rusește i-am alungat, iar acum vin la noi capitaliști străini ?” Nu dovedește asta că țărani noștri au evoluat ? Unui muncitor care are cunoștințe de economie nu trebuie să-i explici de ce este necesar acest lucru. Sîntem atît de ruinați după șapte ani de război, încît e nevoie de mulți ani pentru a ne reface industria. Trebuie

să plătim pentru înapoierea noastră, pentru că sîntem slabi, pentru ceea ce învățăm acum, pentru ceea ce trebuie să învățăm. Cine vrea să învețe trebuie să dea plată pentru învățatură. Trebuie să explicăm tuturor acest lucru și, dacă îl vom dovedi în practică, uriașele mase de muncitori și de țărani vor fi de acord cu noi, deoarece pe această cale situația lor se va îmbunătăți imediat, deoarece aceasta va asigura posibilitatea refacerii industriei noastre. Ce ne silim să-o facem? Noi nu sîntem singuri pe lume. Existăm în sistemul statelor capitaliste²⁹... Pe de o parte se află țările coloniale, care nu sînt încă în stare să ne ajute, iar pe de altă parte țările capitaliste, care ne sînt dușmane. Rezulta un anumit echilibru, e drept foarte instabil. Totuși, trebuie să ținem seama de acest fapt. Nu trebuie să închidem ochii asupra acestui fapt dacă vrem să existăm. Ori o victorie imediată asupra întregii burghezii, ori plata unui tribut.

Noi nu ascundem, ci recunoaștem absolut deschis faptul că în sistemul capitalismului de stat concesiunile înseamnă un tribut plătit capitalismului. Dar cîștigăm timp, iar a cîștiga timp înseamnă a cîștiga totul, mai ales în această perioadă de echilibru, cînd tovarășii noștri din străinătate pregătesc în mod temeinic revoluția lor. Și cu cît ea va fi mai temeinic pregătită, cu atît victoria va fi mai sigură. Pînă atunci vom fi nevoiți însă să plătim tribut.

Cîteva cuvinte despre politica noastră în domeniul aprovizionării. Ea a fost, fără îndoială, o politică primitivă și proastă. Am înregistrat însă și succese. În legătură cu aceasta trebuie să subliniez încă o dată că singura bază economică posibilă a socialismului este marea industrie mecanizată. Cine dă uitării acest lucru nu este comunist. Noi trebuie să elaborăm această problemă în mod concret. Nu putem pune problemele așa cum le pun teoreticienii vechiului socialism. Noi trebuie să le punem în mod practic. Ce înseamnă o mare industrie modernă? Înseamnă *electricizarea întregii Rusii*. Suedia, Germania și America sînt deja pe punctul de a o realiza, deși sînt încă țări burgheze. Un tovarăș din Suedia mi-a relatat că acolo a fost electricată o parte considerabilă a industriei și 30% din agricultură. În Germania și în America, țări și mai dezvoltate

din punct de vedere capitalist, aceasta se face pe o scară și mai largă. O mare industrie mecanizată nu înseamnă altceva decât electrificarea întregii țări. Noi am și numit o comisie specială formată din economiștii și tehnicienii cei mai de frunte. E adevărat că aproape toți sînt ostili Puterii sovietice. Toți acești specialiști vor ajunge la comunism, însă nu ca noi, cei care am trecut prin douăzeci de ani de muncă ilegală, în cursul căreia am studiat, am repetat și am rumegat într-una a.b.c.-ul comunismului.

Aproape toate organele Puterii sovietice au fost de părere să apelăm la specialiști. Specialiștii ingineri vor veni la noi atunci cînd le vom dovedi practic că aceasta este calea pentru dezvoltarea forțelor de producție ale țării. Nu e de ajuns să le-o vedem în mod teoretic. Trebuie să le-o vedem în mod practic. Și îi vom atrage de partea noastră pe acești oameni dacă vom pune problema nu pe terenul propagării teoretice a comunismului, ci altfel. Noi spunem: marea industrie este singurul mijloc de a scăpa țărănimii de mizerie și de foamete. Toți sînt de acord în această privință. Dar cum s-o facem? Refacerea industriei pe vechea bază necesită prea multă muncă și prea mult timp. Noi trebuie să dăm industriei forme mai moderne, și anume să trecem la electrificare. Ea necesită mult mai puțin timp. Planurile de electrificare au și fost elaborate. Peste 200 de specialiști — aproape fără excepție adversari ai Puterii sovietice — au lucrat cu interes la aceste planuri, deși nu sînt comuniști. Ei au fost nevoiți însă să recunoască că din punctul de vedere al științelor tehnice aceasta este singura cale justă. Desigur că de la întocmirea planului și pînă la realizarea lui e cale lungă. Specialiștii precauți declară că prima serie de lucrări necesită cel puțin 10 ani. Profesorul Ballod a calculat că pentru electrificarea Germaniei ajung trei-patru ani. Pentru noi însă și zece ani e prea puțin. În tezele mele prezint o serie de cifre concrete pentru a vă arăta cît de puțin am reușit să facem pînă acum în acest domeniu. Cifrele prezentate de mine sînt atît de modeste, încît se vede imediat că ele prezintă mai mult o importanță propagandistică decît științifică. Dar noi trebuie să începem cu propaganda. Țăranii ruși care au luat parte la războiul mondial și care au stat cîțiva ani în Ger-

mania au văzut acolo cum trebuie să gospodărești cu metode moderne ca să vii de hac foametei. Trebuie să desfășurăm o vastă propagandă în această direcție. Planurile, ca atare, nu au deocamdată o prea mare însemnătate practică, în schimb însă au o mare însemnătate agitatorică.

Țăranul vede că trebuie creat ceva nou. El pricepe că aici nu trebuie să lucreze fiecare pentru el, ci trebuie să lucreze întregul stat. Țăranii care au fost prizonieri în Germania au văzut și au aflat care este baza reală a vieții, a unei vieți civilizate. 12 000 de kWh e un început foarte modest. Un străin care știe cum stau lucrurile cu electrificarea în America, în Germania sau în Suedia probabil că la auzul acestei cifre va râde. Dar cine râde la urmă râde mai bine. Da, noi admitem că este un început modest. Dar țărănimea începe să înțeleagă că trebuie efectuate lucrări noi pe scară uriașă, și aceste lucrări au și început. Avem de biruit greutăți imense. Vom încerca să intrăm în relații cu țările capitaliste. Să nu ne pară rău că vom pune la dispoziția capitaliștilor câteva sute de milioane de kilograme de petrol cu condiția ca ei să ne ajute să ne electrificăm țara.

Iar acum, în încheiere, câteva cuvinte despre „*democrația pură*“. Citez cele spuse de Engels în scrisoarea către Bebel din 11 decembrie 1884 :

„Democrația pură va dobîndi în momentul revoluției, pentru scurt timp, o însemnătate vremelnică, apărînd ca partidul burghez cel mai extremist, așa cum a apărut încă la Frankfurt în rolul de ultimă ancoră de salvare a întregii economii burgheze și chiar feudale... Tot așa în 1848 întreaga masă feudală-birocratică a sprijinit din martie pînă în septembrie pe liberali pentru a ține masele revoluționare în stare de supunere... În orice caz, în timpul crizei și a doua zi după ea, singurul nostru adversar va fi *întreaga masă reacționară grupată în jurul democrației pure*, și cred că în nici un caz nu trebuie să scăpăm din vedere acest lucru“³⁰.

Noi nu putem pune problemele noastre așa cum le pun teoreticienii. Întreaga reacțiune în ansamblu, nu numai cea burgheză, ci și cea feudală, se grupează în jurul „*democrației pure*“. Tovarășii germani știu mai bine decît alții ce

înseamnă „democrația pură“, întrucît Kautsky și ceilalți conducători ai Internaționalei a II-a și ai Internaționalei a III/2 apără această „democrație pură“ împotriva bles-temaților de bolșevici. Dacă vom aprecia pe socialiștii-revoluționari și pe menșevicii ruși nu după vorbe, ci după faptele lor, vom vedea că ei nu sînt decît reprezentanți ai „democrației pure“ mic-burgheze. În revoluția noastră, ei au arătat cu o limpezime clasică — și în timpul ultimei crize, în zilele rebeliunii de la Kronstadt — ce înseamnă democrația pură. În rîndurile țărănimii existau puternice frămîntări, iar printre muncitori domnea de asemenea o stare de nemulțumire. Ei erau istoviți și extenuați. Căci puterile omului au o limită. Trei ani de zile au răbdat de foame, dar nu poți răbda patru sau cinci ani. Foamea are, fără îndoială, o enormă influență asupra combativității politice. Cum s-au comportat socialiștii-revoluționari și menșevicii? Au șovăit tot timpul, întărind poziția burgheziei. Organizarea tuturor partidelor ruse din străinătate a arătat cum stau astăzi lucrurile. Conducătorii mai inteligenți ai marii burghezii și-au zis: „Nu putem învinge în Rusia acum imediat. De aceea lozinca noastră trebuie să fie acum: «Soviete fără bolșevici»“. Spre deosebire de socialiștii-revoluționari, Miliukov, liderul cadeților, s-a declarat pentru Puterea sovietică. Pare foarte ciudat. Dar aceasta este dialectica practică, pe care în revoluția noastră ajungem s-o cunoaștem într-un mod sui-generis: din practica luptei noastre și a luptei adversarilor noștri. Cadeții vin cu lozinca: „Soviete fără bolșevici“, fiindcă au înțeles bine situația și fiindcă speră să prindă astfel în mrejele lor o parte a populației. Așa vorbesc cadeții inteligenți. Desigur că nu toți cadeții sînt inteligenți, dar o parte din ei sînt și au tras unele învățăminte din revoluția franceză. Lozinca lor este acum: să luptăm împotriva bolșevicilor cu orice preț, prin orice mijloace. Întreaga burghezie ajută pe menșevici și pe socialiștii-revoluționari. Socialiștii-revoluționari și menșevicii sînt astăzi avangarda întregii reacțiuni. Am avut prilejul în primăvara asta să vedem roadele acestei colaborări contrarevoluționare³¹.

De aceea trebuie să continuăm lupta necruțătoare împotriva acestor elemente. Dictatura este o stare de război

înverșunat. Într-o asemenea stare ne aflăm noi acum. În momentul de față nu avem o invazie militară. Și totuși sîntem izolați. Pe de altă parte însă, nu sîntem izolați cu totul, întrucît întreaga burghezie internațională nu este acum în stare să ducă război pe față împotriva noastră, deoarece întreaga clasă muncitoare — deși cea mai mare parte a ei nu e încă comunistă — este destul de conștientă ca să nu permită o intervenție. Burghezia trebuie să țină seama de această stare de spirit a maselor, deși ele nu sînt încă pe deplin comuniste. De aceea burghezia nu poate trece acum la o ofensivă împotriva noastră, deși nici acest lucru nu este exclus. Atîta timp cît nu există un rezultat general definitiv, această stare de război cumplit va continua să existe. Și noi spunem : „La război ca la război : nu promitem nici o libertate și nici o democrație“. Noi arătăm țăranilor absolut deschis că ei trebuie să aleagă : ori puterea bolșevicilor, și atunci le vom face toate concesiile posibile în limitele în care este posibilă păstrarea puterii, după care îi vom duce la socialism ; ori puterea burgheziei. Toate celelalte afirmații nu sînt decît înșelătorie, curată demagogie. Acestei înșelătorii, acestei demagogii trebuie să-i declarăm un război înverșunat. Punctul nostru de vedere este acesta : deocamdată concesiuni mari și mari precauții, și asta tocmai pentru că există un oarecare echilibru, tocmai pentru că sîntem mai slabi decît dușmanii noștri coalizați, pentru că baza noastră economică este prea slabă, iar noi avem nevoie de o bază economică mai solidă.

Iată ce am vrut să spun tovarășilor în legătură cu tactica noastră, cu tactica Partidului Comunist din Rusia. (Aplauze prelungite.)

O relatare a apărut în ziarul „Pravda“ nr. 144 din 9 iulie 1921

Publicat în întregime la 14 iulie 1921, în „Buletinul Congresului al III-lea al Internaționalei Comuniste“ nr. 17

Se tipărește după „Al III-lea Congres mondial al Internaționalei Comuniste. Dăvi de seamă stenografice“, Petrograd, 1922

6

PROPUNERI ÎN LEGĂTURĂ CU PROIECTUL
DE „TEZE CU PRIVIRE LA TACTICĂ“

1) Numele lui Șmeral și întreg sfârșitul alineatului să fie omise ;

2) Comisia (sau Executive*) să primească însărcinarea de a întocmi o *scrisoare* amănunțită către partidul ceh în care să facă o critică concretă și precisă, *intemeiată pe citate*, a ceea ce este greșit în poziția lui Șmeral și să arate în ce chestiuni trebuie să fie mai precauți redactorii ziarului „Vorwärts“³² din Reichenberg.

*Scris nu mai târziu
de 9 iulie 1921*

*Publicat pentru prima oară în 1958,
în revista „Probleme ale păcii
și socialismului“ nr. 2*

Se tipărește după manuscris

* — Comitetul Executiv.

Nota trad

7

SCRISOARE CĂTRE
O. W. KUUSINEN ȘI W. KOENEN *

Tovarășilor Kuusinen și Koenen

9/VII. 1921

Dragi tovarăși !

Am citit cu multă plăcere proiectul dv. de teze în problema organizatorică. Gădesc lucrarea foarte reușită. As propune doar două completări :

1) un sfat : să se instituie în toate partidele comisii de control formate din muncitori înaintați, verificați și experimentați ;

2) despre spioni : un paragraf special consacrat problemei activității ilegale, avînd aproximativ următorul conținut : burghezia va trimite inevitabil spioni și agenți provocatori în organizațiile ilegale. În lupta împotriva acestui rău trebuie desfășurată o activitate extrem de migăloasă și de perseverentă ; în special trebuie recomandată ca mijloc de luptă îmbinarea judicioasă a activității *legale* cu cea ilegală, verificarea oamenilor (dacă pot fi folosiți în activitatea ilegală) *printr-o îndelungată activitate legală*³³.

Cu salutări comuniste.

Al dv., *Lenin*

*Publicat pentru prima oară în 1958,
în revista „Probleme ale păcii
și socialismului” nr. 3*

*Se tipărește după manuscris
Tradus din limba germană*

* Vezi volumul de față, p. 13—15. — *Nota red.*

8

INTERVENȚII LA CONSFĂȚUIREA MEMBRILOR
DELEGAȚIILOR GERMANĂ, POLONEZĂ,
CEHOSLOVACĂ, MAGHIARĂ ȘI ITALIANĂ
11 IULIE

1

Am citit ieri în „Pravda“ câteva știri care m-au convins că momentul ofensivei este, poate, mai apropiat decât presupuneam noi la congres, presupunere pentru care tovarășii tineri ne-au criticat cu atîta vehemență. Despre aceste știri voi vorbi însă mai tîrziu. Acum trebuie să spun că, cu cît ofensiva generală se apropie, cu atît trebuie să acționăm în chip mai „oportunist“. Curînd vă veți întoarce cu toții acasă și veți putea spune muncitorilor că am devenit mai înțelepți decît am fost înainte de Congresul al III-lea. Fără a vă jena cîtuși de puțin, să le spuneți că am comis greșeli și că acum vrem să procedăm cu mai multă prudență ; în felul acesta vom atrage de partea noastră masele din partidul social-democrat și din partidul social-democrat independent, pe care întreaga desfășurare a evenimentelor le împinge în mod obiectiv spre noi, dar care se tem de noi. Trăgînd învățăminte din exemplul nostru, al bolșevicilor, vreau să vă arăt că trebuie să procedăm cu mai multă prudență.

La începutul războiului, noi, bolșevicii, nu propagam decît o singură lozincă : război civil, și chiar război necruțător. Oricine nu se pronunța pentru război civil era înfierat de noi ca trădător. Dar cînd în martie 1917 ne-am întors în Rusia ne-am schimbat radical poziția. Cînd ne-am întors în Rusia și am stat de vorbă cu țărani și muncitorii, am văzut că ei sînt cu toții pentru apărarea patriei, dar, desigur, în cu totul alt sens decît menșevicii, iar pe acești simpli muncitori și țărani nu-i puteam numi canalii și tră-

dători. Am definit această stare de spirit ca „defensism de bună-credință“. Intenționez să scriu despre asta un articol mai amplu și să public toate materialele. La 7 aprilie am publicat o serie de teze în care spuneam : răbdare și prudență *. Poziția noastră inițială, de la începutul războiului, a fost justă ; atunci era important să creăm un nucleu încheiat, energetic. Poziția noastră ulterioară a fost și ea justă. Ea pornea de la considerentul că trebuie să cucerim masele. Încă de pe atunci ne-am pronunțat împotriva ideii unei răsturnări imediate a guvernului provizoriu. Scriam atunci : „Trebuie să răsturnăm guvernul, pentru că este un guvern oligarhic și nu un guvern al întregului popor, pentru că nu poate da nici pace, nici pâine. Dar el nu poate fi răsturnat imediat, întrucît se sprijină pe Sovietele de deputați ai muncitorilor și deocamdată se mai bucură de încrederea muncitorilor. Noi nu sîntem blanquiști, nu vrem să guvernăm cu o minoritate a clasei muncitoare împotriva majorității“ **. Cadeții, care sînt fini politicieni, au sesizat imediat contradicția dintre vechea și noua noastră poziție și ne-au făcut fățarnici. Dar cum tot pe vremea aceea ei ne numeau și spioni, trădători, canalii și agenți germani, primul epitet n-a făcut nici o impresie. La 20 aprilie s-a produs prima criză. Nota lui Miliukov cu privire la Dardanele demascase esența imperialistă a guvernului. Curînd după aceasta, mase de soldați înarmați s-au îndreptat spre palatul guvernamental și au obținut demiterea lui Miliukov. În fruntea lor se afla un oarecare Linde, om fără partid. Această mișcare n-a fost organizată de partid. Noi am caracterizat-o atunci în felul următor : este ceva mai mult decît o demonstrație armată și ceva mai puțin decît o insurecție armată. La conferința noastră din 22 aprilie, stînga a cerut răsturnarea imediată a guvernului. Comitetul Central s-a pronunțat însă împotriva lozincii războiului civil și noi am dat tuturor agitatorilor din provincie indicația de a combate minciuna sfruntată că bolșevicii ar voi război civil. La 22 aprilie scriam că lozınca „Jos guvernul provizoriu!“ nu este justă, căci, atîta timp cît majoritatea

* V. I. Lenin. Opere complete, vol. 31, Editura politică, București, 1964, ed. a doua, p. 115-120. — *Nota red.*

** Ibid., p. 149. — *Nota red.*

poporului nu este de partea proletariatului, această lozincă este sau o vorbă goală, sau un îndemn la aventură *.

Noi nu ne-am jenat ca în fața dușmanilor noștri să calificăm drept „aventuriste“ elementele noastre de stînga. Menșevicii s-au grăbit să jubileze și să vorbească de falimentul nostru. Dar noi am declarat că orice tentativă de a te situa fie și un pic mai la stînga decît C.C. este o prostie și că cine e mai la stînga decît C.C. înseamnă că și-a pierdut bunul-simț. Nu ne vom lăsa impresionați de faptul că gafele noastre îl bucură pe dușman.

Unica noastră strategie trebuie să fie acum aceea de a deveni mai puternici, acționînd mai prudent, mai înțelept, mai „oportunist“, și noi trebuie să spunem asta maselor. Dar după ce vom fi cucerit masele prin prudența noastră vom aplica o tactică ofensivă în sensul cel mai strict al cuvîntului.

Iată acum cele trei știri :

1) Greva muncitorilor de la întreprinderile comunale din Berlin. Muncitorii de la întreprinderile comunale sînt în majoritate oameni cu mentalitate conservatoare. Ei fac parte din majoritatea social-democrată și din partidul social-democrat independent ; deși bine asigurați materialicește, ei sînt totuși nevoiți să facă grevă ³⁴.

2) Greva textiliștilor din Lille ³⁵.

3) Al treilea fapt este cel mai important. La Roma a avut loc un miting de organizare a luptei împotriva fasciștilor, la care au participat 50 000 de muncitori reprezentînd toate partidele : comuniști, socialiști, precum și republicani. La miting au venit în uniformă 5 000 de foști combatanți și nici un fascist n-a cutezat să se arate în stradă ³⁶. Asta dovedește că în Europa este mai mult material inflamabil decît crezusem noi. Lazzari a avut cuvinte de laudă pentru rezoluția noastră cu privire la tactică. Este un mare succes al congresului nostru. Dacă Lazzari recunoaște rezoluția, este cert că miile de muncitori care îl urmează vor veni în tabăra noastră, iar liderii lor nu vor reuși să-i îndepărteze de noi. „Il faut reculer, pour mieux sauter“ (trebuie să faci

* V. I. Lenin. Opere complete, vol. 31, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 324. — Nota red.

un pas înapoi ca să poți sări mai bine). Iar saltul este inevitabil, căci situația obiectivă devine insuportabilă.

Așadar, începem să aplicăm noua noastră tactică. Nu trebuie să dați dovadă de nervozitate; noi nu putem întârzi, mai curînd s-ar putea să începem prea devreme, iar de ne întrebați dacă Rusia va putea să reziste vreme atît de îndelungată, răspundem că acum ducem război cu mica burghezie, cu țărănimea, un război economic, care e pentru noi mult mai primejdios decît războiul trecut. Dar, cum spune Clausewitz, stihia războiului e primejdia, iar noi n-am fost nici o clipă în afară de primejdie. Sînt convins că, dacă vom acționa mai prudent, dacă vom ști să facem concesii la vreme, vom birui și în acest război, chiar dacă va dura mai mult de trei ani.

Să rezumăm :

1) Vom declara unanim în întreaga Europă că începem să aplicăm o nouă tactică și în felul acesta vom cîștiga masele.

2) Coordonarea ofensivei în principalele țări : Germania, Cehoslovacia, Italia. Aici e nevoie de pregătire, de colaborare permanentă. Europa poartă în pînțece revoluția, dar nu se poate întocmi dinainte un calendar al revoluției. Noi în Rusia vom rezista nu numai cinci ani, ci chiar mai mult. Strategia adoptată de noi este unica strategie justă. Sînt convins că vom cuceri pentru revoluție poziții pe care Antanta nu le va putea zdruncina cu nici un chip, și acesta va fi începutul victoriei pe plan mondial.

2

Șmeral pare satisfăcut de intervenția mea, pe care însă o interpretează unilateral. În comisie am spus că, pentru a găsi linia justă, Șmeral trebuie să facă trei pași la stînga, iar Kreibich unul la dreapta. Din păcate, Șmeral n-a spus nimic din care să rezulte că va face acești pași și nici nu ne-a spus cum vede el situația. În privința dificultăților, el s-a limitat să repete lucruri vechi fără a spune ceva nou. Șmeral a declarat că eu i-am risipit temerile. Astă-primăvară el s-a temut că conducerea comunistă îi va cere să treacă prematur la acțiune, dar evenimentele i-au risipit

aceste temeri. Pe noi însă ne îngrijorează acum altceva, și anume dacă în Cehoslovacia lucrurile vor ajunge efectiv la pregătirea unei ofensive sau totul se va reduce la discuții pe tema dificultăților. Greșeala stângii este o simplă greșeală ; nu e prea mare și poate fi ușor îndreptată. Dar dacă afectează hotărârea de a trece la acțiune, ea încetează de a fi o mică greșeală și devine trădare. Aceste două greșeli nu se pot pune pe același plan. Teoria că vom face revoluție, dar numai după ce vor începe alții, este fundamental greșită.

3

Mișcarea de retragere pe care am efectuat-o la acest congres poate fi asemuită, cred eu, cu acțiunile noastre din 1917 în Rusia, arătându-se astfel că această retragere trebuie să servească la pregătirea ofensivei. Adversarii vor spune că azi vorbim altfel decât am vorbit pînă acum. Din aceasta însă ei vor trage prea puține foloase, pe cînd masele muncitorești ne vor înțelege dacă le vom spune în ce sens acțiunea din martie poate fi socotită un succes și de ce criticăm greșelile săvîrșite în cursul ei și declarăm că pe viitor va trebui să ne pregătim mai bine. Sînt de acord cu Terracini că interpretările lui Șmeral și Burian sînt greșite. Dacă prin coordonare se înțelege că trebuie să așteptăm pînă se va ridica la luptă o altă țară, mai bogată și cu o populație mai numeroasă, asta nu mai e interpretare comunistă, ci curată amăgire. Coordonarea trebuie să constea în aceea ca tovarășii din alte țări să știe care momente sînt importante. Cea mai valoroasă interpretare a coordonării este următoarea : să imităm cît mai bine și mai rapid exemplele bune. Un exemplu bun e cel al muncitorilor din *Roma*.

*Publicat pentru prima oară în 1958 :
prima intervenție în întregime,
iar a doua și a treia după
stenograma prezentată, în revista
„Voprosi istorii KPSS” nr. 5*

*Se publică în întregime
pentru prima oară,
după darea de seamă stenografică
Tradus din limba germană*

ADNOTARI

1 *Congresul al III-lea al Internaționalei Comuniste* a avut loc la Moscova între 22 iunie și 12 iulie 1921. La lucrările congresului au participat 605 delegați (291 cu vot deliberativ și 314 cu vot consultativ), reprezentând 103 organizații din 52 de țări, printre care: 48 partide comuniste, 8 partide socialiste, 28 uniuni de tineret, 4 organizații sindicaliste, 2 partide comuniste de opoziție (Partidul muncitoresc comunist din Germania și Partidul comunist muncitoresc din Spania) și alte 13 organizații. Partidul Comunist (bolșevic) din Rusia a fost reprezentat la congres printr-o delegație formată din 72 de membri, în frunte cu V. I. Lenin.

Congresul a discutat problemele privind criza economică mondială și sarcinile noi ale Internaționalei Comuniste, raportul de activitate al C.E.I.C. etc.

Toate lucrările pregătitoare în vederea congresului și înseși lucrările congresului s-au desfășurat sub conducerea lui V. I. Lenin. — 1.

2 *Internaționala a II^{1/2}* (denumirea oficială: „Uniunea internațională a partidelor socialiste”) — organizația internațională a partidelor și grupurilor socialiste centriste care, sub presiunea maselor revoluționare, se retrăseseră din Internaționala a II-a; a luat ființă la o conferință care s-a ținut la Viena în februarie 1921. Criticând în vorbe Internaționala a II-a, în fapt liderii Internaționalei a II^{1/2}, duceau în toate problemele de bază ale mișcării proletare o politică oportunistă, de scindare a clasei muncitoare și căutau să folosească această organizație ca mijloc de contracarare a influenței crescînde a comuniștilor în rîndurile maselor muncitorești. „Domnii din Internaționala a II^{1/2}, care își zic revoluționari, în fiecare situație serioasă dovedesc că sînt de fapt niște contrarevoluționari, căci ei se tem de distrugerea prin violență a vechiului aparat de stat și n-au încredere în forțele clasei muncitoare (vezi volumul de față, p. 102—103).

În mai 1923 Internaționalele a II-a și a II^{1/2} au fuzionat, formînd așa-numita *Internațională Socialistă Muncitorească*. — 2,

- 3 La 13 aprilie 1919, în oraşul Amritsar, important centru industrial al Punjabului, trupele engleze au deschis focul asupra participanţilor la un mare miting de protest împotriva terorii exercitate de colonialişti. Au fost ucişi circa 1 000 de oameni şi răniţi alţi 2 000. Ca răspuns la măcelul de la Amritsar a izbucnit în Pendjab o răscoală populară; tulburări s-au produs şi în alte regiuni ale Indiei. Răscoala din Punjab a fost crâncen reprimată de colonialişti englezi. — 5.
- 4 În ceea ce priveşte Congresul general al electrotehnicienilor din Rusia, vezi adnotarea 70. — 10.
- 5 „*Poslednie Novosti*” — cotidian editat de emigranţi albi, organ al partidului contrarevoluţionar al cadeţilor; a apărut la Paris din aprilie 1920 pînă în iulie 1940; redactorul ziarului a fost P. N. Miliukov. — 11.
- 6 „*Kommunisticeskii Trud*” — cotidian, organ al Comitetului organizaţiei din Moscova a P.C. (b) din Rusia şi al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi ţăranilor din Moscova. A început să apară la 18 martie 1920; între 7 februarie 1922 şi 1 martie 1939 a apărut sub denumirea de „*Rabocœia Moskva*”; între 1 martie 1939 şi 19 februarie 1950 — sub denumirea de „*Moskovskii Bolşevik*”, iar de la 19 februarie 1950 apare sub denumirea de „*Moskovskaia Pravda*”. — 12.
- 7 Marx—Engels, *Ausgewählte Briefe*, Dietz Verlag, Berlin, 1953, S. 453—454. — 12.
- 8 *Proiectul de „Teze cu privire la construcţia organizatorică, metodele de acţiune şi conţinutul activităţii partidelor comuniste”*, care urma să fie prezentat la Congresul al III-lea al Internaţionalei Comuniste, a fost elaborat de O. W. Kuusinen. La 6 iunie 1921 el i-a trimis lui V. I. Lenin o parte dintr-un articol în problema organizatorică, scris de el, împreună cu tezele care au stat la baza acestui articol. Pe baza indicaţiilor date de Lenin, autorul a refăcut tezele şi la 17 iunie le-a trimis din nou lui V. I. Lenin (fără §§ 25—29, referitoare la presa de partid). La 21 iunie a fost trimis restul tezelor (§§ 25—29). După cît se pare, Lenin a recitit această nouă variantă a tezelor. La 27 iunie O. W. Kuusinen i-a trimis lui V. I. Lenin a treia variantă a tezelor în problema organizatorică, refăcute în spiritul observaţiilor acestuia din urmă. La redactarea definitivă a tezelor a participat şi comunistul german W. Koenen. La 9 iulie V. I. Lenin a aprobat tezele şi a făcut ultimele sale observaţii şi completări la textul lor (vezi volumul de faţă, p. 54). După ce au fost dezbătute în comisie, la 12 iulie 1921 tezele au fost adoptate, cu unele modificări, de către Congresul al III-lea al Internaţionalei Comuniste (vezi „*Internaţionala Comunistă în documente. Hotărârile, tezele şi chemările congreselor Internaţionalei Comuniste şi ale plenarelor C.E.I.C. 1919—1932*”, Moscova 1933, p. 201—225). — 13.

- 9 La Congresul al III-lea al Internaționalei Comuniste, raportul cu privire la problema organizatorică a fost citit de comunistul german W. Koenen la 10 iulie 1921. — 13.
- 10 „*Internaționala Comunistă*” — revistă, organul de presă al Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste; apăsarea în limbile rusă, germană, franceză, engleză, spaniolă și chineză. Primul număr a apărut la 1 mai 1919. În coloanele acestei reviste se publicau articole teoretice și documente ale Internaționalei Comuniste; aici au fost publicate o serie de articole ale lui Lenin („Internaționala a III-a și locul ei în istorie”, „Despre sarcinile Internaționalei a III-a (Ramsay MacDonald despre Internaționala a III-a)”, „Salut comuniștilor italieni, francezi și germani”, „Aleggerile pentru Adunarea constituantă și dictatura proletariatului”, „Insemnările unui publicist” și altele). Redacția revistei era formată din reprezentanți ai tuturor partidelor care făceau parte din Internaționala a III-a. Revista trata problemele de bază ale teoriei marxist-leniniste în legătură cu problemele mișcării muncitorești și comuniste internaționale, populariza experiența construirii socialismului în Uniunea Sovietică, combătea diferitele curente antileniniste. Și-a încetat apariția în 1943, ca urmare a hotărârii Prezidiului C.E.I.C. din 15 mai 1943 cu privire la autodizolvarea Internaționalei Comuniste. — 15.
- 11 *Problema italiană* a fost pusă în discuția Congresului al III-lea al Internaționalei Comuniste în urma contestației făcute de Partidul socialist italian împotriva hotărârii C.E.I.C. cu privire la excluderea din Internațională a acestui partid și recunoașterea Partidului Comunist Italian drept singura secție a Cominternului în Italia.
- Partidul socialist italian a aderat la Internaționala Comunistă în octombrie 1919. Reprezentanții P.S.I. au participat la lucrările Congresului al II-lea al Internaționalei Comuniste, la care șeful delegației P.S.I., G. M. Serrati, a adoptat o poziție greșită într-o serie de probleme. După congres, Serrati s-a pronunțat împotriva rupturii cu reformiștii; conducerea centristă a partidului, prin lipsa ei de hotărâre și prin ezităările ei, prin atitudinea ei împăciuitoare față de reformiști, dezorganiza și dezorienta proletariatul angajat în luptă.
- La Congresul de la Livorno al P.S.I., care a avut loc între 15 și 21 ianuarie 1921, rezoluția în care cei de stînga au cerut acceptarea fără rezervă a celor 21 de condiții de primire în Internaționala Comunistă și excluderea din partid a reformiștilor nu a întrunit majoritatea de voturi. La 21 ianuarie, după anunțarea rezultatelor scrutinului, cei de stînga au declarat că se retrag din partidul socialist. În aceeași zi, întrunindu-se în altă sală, ei au ținut un congres separat — congresul de constituire a Partidului Comunist Italian — și au adoptat o hotărâre prin care au acceptat fără rezerve cele 21 de condiții de primire în Internaționala Comunistă.

Sciziunea din Partidul socialist italian a căpătat o semnificație internațională, deoarece unii reprezentanți ai curentelor de dreapta dintr-o serie de partide comuniste (P. Levi în Partidul comunist unificat din Germania, J. Strasser în Partidul comunist din Austria și alții) s-au pronunțat pentru politica centristă a lui Serrati, împotriva scindării P.S.I. și deci împotriva creării Partidului Comunist Italian.

Combătînd hotărîrea C.E.I.C. cu privire la excluderea sa, P.S.I. a trimis la Congresul al III-lea o delegație din care făceau parte C. Lazzari, F. Muffi și E. Ribaldi.

La 29 iunie 1921, Congresul al III-lea al Internaționalei Comuniste a adoptat următoarea hotărîre cu privire la P.S.I. : „Atîta timp cît Partidul socialist italian nu va exclude din rîndurile sale pe participanții la conferința reformistă de la Reggio-Emilia și pe sprijinatorii lor, el nu va putea să facă parte din Internaționala Comunistă.

În caz de îndeplinire a acestei cereri ultimative, al III-lea Congres mondial va însărcina Comitetul Executiv să facă demersurile necesare pentru fuzionarea Partidului socialist italian, epurat de elementele reformiste și centriste, cu Partidul Comunist Italian și pentru transformarea lor în secția italiană unică a Internaționalei Comuniste” („Internaționala Comunistă în documente. Hotărîrile, tezele și chemările congreselor Internaționalei Comuniste și plenarelor C.E.I.C. 1919—1932”, Moscova, 1933, p. 164). Această hotărîre a Congresului al III-lea al Internaționalei Comuniste nu a fost realizată în practică.

În primăvara anului 1923 s-a format în Partidul socialist italian o fracțiune de stînga, fracțiunea „adeptilor Internaționalei a III-a” (G. M. Serrati, F. Muffi și alții), care se pronunța pentru fuzionarea cu Partidul Comunist Italian. În august 1924, „adeptii Internaționalei a III-a” au intrat în P.C.I. — 16.

- 12 Este vorba de conferința aripii reformiste a Partidului socialist italian, a așa-zisei fracțiuni a „concentrării socialiste”, care a avut loc la Reggio-Emilia în zilele de 10 și 11 octombrie 1920. Conferința s-a declarat împotriva acceptării fără rezerve a celor 21 de condiții de primire în Internaționala Comunistă și a adoptat o rezoluție care nega necesitatea cuceririi revoluționare a puterii, a instaurării dictaturii proletariatului și a puterii Sovietelor. Aprecierea amănunțită a lucrărilor conferinței de la Reggio-Emilia a fost făcută de V. I. Lenin în lucrarea „Despre lupta dinăuntru Partidului socialist italian” (Opere complete, vol. 41, Editura politică, București, 1966, ed. a doua, p. 409—428).

Darea de seamă asupra lucrărilor conferinței de la Reggio-Emilia la care se referă V. I. Lenin a fost publicată în ziarele „Corriere della Sera” nr. 244 și 245 din 11 și 12 octombrie 1920 și „Avanti!” nr. 245 din 13 octombrie 1920. — 16.

- 13 „La Stampa” — ziar burghez italian ; apare la Torino cu începere din 1867. — 16.

- 14 „*Corriere della Sera*” — influent ziar burghez italian ; apare la Milano cu începere din 1876. — 16.
- 15 „*Avanti!*” — cotidian, organ central al Partidului socialist italian ; a fost fondat în decembrie 1896 la Roma. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții inconsecvent internaționaliste și nu a rupt legăturile cu reformiștii. În 1926 a fost interzis de guvernul fascist Mussolini, dar a continuat să apară în străinătate. Din 1943 apare din nou în Italia. — 16.
- 16 V. I. Lenin se referă, probabil, la conferința fracțiunii „unitare” (G. M. Serrati, A. Baratonio ș.a.) care a avut loc la Florența în zilele de 20 și 21 noiembrie 1920. Conferința s-a pronunțat împotriva unei rupturi cu reformiștii și pentru acceptarea cu această rezervă a celor 21 de condiții de primire în Internaționala Comunistă. — 17.
- 17 În ianuarie 1919, guvernul german Ebert—Scheidemann i-a provocat la acțiune pe muncitorii berlinezi, demitându-l pe șeful poliției berlineze, independentul de stînga Eichhorn, care se bucura de mare popularitate în rîndurile muncitorimii. Demonstrația de protest a muncitorilor, care a avut loc la 4 ianuarie, a doua zi după destituirea lui Eichhorn, s-a transformat în grevă generală și apoi în insurecție armată sub lozincă răsturnării guvernului Ebert—Scheidemann. Insurecția a fost condusă de un comitet revoluționar de acțiune, din care au făcut parte reprezentanți ai independenților, precum și K. Liebknecht și W. Pieck din partea Partidului Comunist din Germania. Deși partidul comunist considera prematură insurecția, el a hotărît să sprijine pe toate căile acțiunea revoluționară a maselor. Sub influența evenimentelor de la Berlin au pornit la luptă revoluționară muncitorii din Regiunea renană, Ruhr, Bremen și din alte părți ale Germaniei.
- Speriat de amploarea mișcării, C.C. al Partidului social-democrat independent din Germania a angajat tratative cu guvernul, care n-a întîrziat să profite de aceasta pentru a pregăti o ofensivă contrarevoluționară împotriva muncitorilor. La 11 ianuarie, guvernul a aruncat asupra muncitorilor forțe contrarevoluționare conduse de Noske, care au înecat în sînge insurecția proletariatului. În toată teroria albe, la 15 ianuarie 1919, au fost arestați și uciși conducătorii clasei muncitoare germane : K. Liebknecht și R. Luxemburg. După aceasta au fost crîncen reprimare acțiunile inițiate de muncitori în restul țării. — 18.
- 18 În septembrie 1920, în timpul unui conflict iscat între sindicatul muncitorilor din industria metalurgică și asociația industriașilor din Italia, la îndemnul organizației lor sindicale muncitorii metalurgiști au ocupat întreprinderile. Începută la Torino și la Milano, mișcarea s-a extins în întregul Piemont, cuprinzînd apoi

Italia de nord și, în cele din urmă, întreaga țară. Exemplul muncitorilor din întreprinderile metalurgice și de construcții mecanice a fost urmat de muncitorii din alte ramuri industriale; țărani din Sicilia și din alte regiuni au început să ocupe pământurile. Mișcarea luase o mare amploare și era clar că ea se poate dezvolta mai departe și poate să ducă la răsturnarea clasei capitaliste. Dar, speriați de caracterul politic al mișcării, liderii reformiști ai Partidului socialist italian și ai sindicatelor au adoptat o hotărâre în sensul că mișcarea nu trebuie extinsă și transferată pe plan revoluționar, ci trebuie limitată la cadrul pur sindical; în același timp ei au hotărât să inițieze tratative cu asociația patronală.

Această hotărâre a dat o puternică lovitură mișcării muncitorilor italieni și a scos la iveală discordanța totală dintre forța reală a maselor și incapacitatea liderilor de a conduce lupta lor.

După eșecul mișcării pentru ocuparea întreprinderilor, fascismul, profitând de dezorientarea din rândurile clasei muncitoare, și-a început ofensiva armată în Italia. — 19.

- 19 Este vorba de amendamentele propuse de delegațiile germană, austriacă și italiană la proiectul de teze cu privire la tactică, prezentat de delegația rusă la Congresul al III-lea al Internaționalei Comuniste. Aceste amendamente au fost publicate în limba germană în ziarul „Moskau”, organul de presă al acestui congres. — 23.

- 20 P.M.C.G. — Partidul muncitoresc comunist german; a luat ființă în aprilie 1920, format fiind din comuniștii „de stînga” excluși din P.C.G. la Congresul de la Heidelberg din 1919. În noiembrie 1920, pentru înlesnirea unirii tuturor forțelor comuniste din Germania și satisfacerea aspirațiilor celor mai bune elemente proletare din P.M.C.G., acesta a fost primit în mod provizoriu în Internaționala Comunistă, cu titlul de membru simpatizant. În același timp însă, C.E.I.C. a declarat că în Germania singurul partid recunoscut ca secție a Internaționalei Comuniste este Partidul comunist unificat din Germania. La primirea în Internaționala Comunistă, reprezentanților P.M.C.G. li s-a pus condiția să fuzioneze cu Partidul comunist unificat din Germania și să-l sprijine în toate acțiunile lui. Conducerea P.M.C.G. nu s-a conformat indicațiilor date de C.E.I.C. Congresul al III-lea al Internaționalei Comuniste, în dorința de a păstra în rândurile ei elementele muncitorești care mai urmau P.M.C.G., a hotărât să-i acorde acestuia un termen de 2—3 luni înăuntrul căruia era obligat să convoace congresul și să adopte o hotărâre în problema unificării. În caz de respingere a propunerii de unificare, se spunea în hotărârea Congresului al III-lea, P.M.C.G. va fi considerat exclus din Internaționala Comunistă. În numele Congresului al III-lea, C.E.I.C. a adresat o chemare „Către membrii Partidului muncitoresc comunist din Germania”, în care a expus hotărârea congresului și a subliniat că P.M.C.G. trebuie să renunțe la atitudinea sa sectară și să fuzioneze cu P.C.U.G. Conducerea

P.M.C.G. nu a îndeplinit hotărîrea Congresului al III-lea și a continuat să-și desfășoare activitatea scizionistă; de aceea C.E.I.C. a fost nevoit să rupă relațiile cu acest partid. P.M.C.G. a rămas în afara Internaționalei Comuniste. Ulterior el a degenerat, transformându-se într-o neînsemnată grupare sectară, lipsită de orice sprijin în masele proletare și ostilă clasei muncitoare germane. — 24.

- 21 Este vorba de „Scrisoarea deschisă” („Offener Brief”) pe care Comitetul Central al Partidului comunist unificat din Germania a adresat-o la 8 ianuarie 1921, în ziarul „Die Rote Fahne”, Partidului socialist din Germania, Partidului social-democrat independent din Germania, Partidului muncitoresc comunist din Germania și tuturor organizațiilor sindicale din țară. În această scrisoare, P.C.U.G. chema pe toți muncitorii, toate organizațiile sindicale și socialiste la luptă comună împotriva reacțiunii în creștere și a ofensivei capitalului asupra drepturilor vitale ale oamenilor muncii. Programul de acțiuni comune propus de comuniști prevedea acțiuni de luptă pentru majorarea pensiilor invalizilor de război, lichidarea șomajului, asanarea finanțelor țării în detrimentul monopolurilor, dreptul de control al comitetelor de întreprindere asupra tuturor resurselor alimentare, de materie primă și de combustibil, redeschiderea tuturor întreprinderilor care și-au închis porțile, dreptul de control al consiliilor țărănești, împreună cu organizațiile de muncitori agricoli, asupra însămintării, colectării și vânzării tuturor produselor agricole, dezarmarea și dizolvarea imediată a tuturor organizațiilor paramilitare burgeze, crearea unei autoapărări muncitorești, amnistierea tuturor deținuților politici, restabilirea imediată a relațiilor diplomatice și comerciale cu Rusia Sovietică. Lenin a acordat o înaltă apreciere „Scrisorii deschise” (vezi „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI, p. 221).

Conducerile de dreapta ale organizațiilor cărora le-a fost adresată „Scrisoarea deschisă” au respins propunerea de acțiuni comune cu comunistii, în pofida faptului că muncitorii se pronunțaseră pentru crearea unui front unic al proletariatului. — 25.

- 22 În esență, *teoria luptei ofensive*, sau „teoria ofensivei”, proclamată în decembrie 1920 la Congresul de unificare al Partidului Comunist din Germania și al aripii de stînga a Partidului social-democrat independent din Germania, se rezumă la ideea că partidul trebuie să aplice o tactică ofensivă, indiferent dacă există sau nu premisele obiective necesare pentru o acțiune revoluționară și independent de faptul că masele largi muncitoare sprijină sau nu partidul comunist. „Teoria ofensivei” a avut adepți și în rîndurile „celor de stînga” din Ungaria, Cehoslovacia, Italia, Austria și Franța; ea a stat la originea înfrîngerii suferite de proletariatul german în luptele din martie 1921 și a fost una dintre cauzele ei. După înfrîngerea suferită în aceste lupte, „cei de stînga” au căutat să justifice greșelile C.C. al P.C.U.G.; în tezele cu privire

la acțiunea din martie, adoptate de C.C. al P.C.U.G. la 8 aprilie 1921, se spunea că P.C.U.G. trebuie „să urmeze întotdeauna linia de ofensivă revoluționară” care stă la baza acțiunii din martie, că acțiunile ofensive, „chiar cînd eșuează, constituie premisa victoriei viitoare și unicul mijloc prin care un partid revoluționar poate cucerii masele...”. La Congresul al III-lea al Internaționalei Comuniste, partizanii „teoriei ofensivei” au cerut ca aceasta din urmă să fie pusă la baza hotărîrilor cu privire la tactică ale Internaționalei Comuniste. În cuvîntările și intervențiile sale la congres, Lenin a subliniat caracterul greșit și aventurist al acestei „teorii”; congresul a aprobat propunerile leniniste cu privire la necesitatea pentru partidele comuniste de a se pregăti cu răbdare și de a atrage de partea lor majoritatea clasei muncitoare. — 27.

- 23 Este vorba de acțiunea armată din martie 1921 a proletariatului german.

Speriată de creșterea influenței comuniștilor în masă, burghesia germană a hotărît să provoace avangarda revoluționară a clasei muncitoare la declanșarea unei acțiuni armate premature și nepregătite și să-și asigure astfel posibilitatea de a distruge organizațiile proletare revoluționare. La 16 martie, sub pretextul luptei împotriva elementelor infractoare care, chipurile, incită la grevă, șeful poliției prusiene, social-democratul Hösring, a ordonat ca în întreprinderile din Germania centrală să fie introduse detașamente polițienești. Măsurile provocatoare ale autorităților au stîrnit un val de indignare în rîndurile muncitorilor; au început să se producă ciocniri cu poliția.

Majoritatea de stînga a C.C. al P.C.U.G., pornind de la așa-zisa „teorie a ofensivei”, împingea proletariatul pe calea unei insurecții premature. La 17 martie, C.C. al P.C.U.G. a adoptat o hotărîre în care se spunea că „proletariatul e dator să pornească lupta” și care conținea o chemare la grevă generală în sprijinul muncitorilor din Germania centrală. Dar majoritatea clasei muncitoare nu era pregătită de acțiune și nu a participat la luptă; numai în Germania centrală acțiunea muncitorimii a luat caracterul unei lupte armate. În timpul luptelor din martie, tînărul Partid Comunist din Germania a comis o serie de greșeli.

Cu tot eroismul de care au dat dovadă muncitorii, acțiunea din martie a fost înăbușită; partidul comunist și clasa muncitoare au primit o grea lovitură. Una dintre principalele cauze ale înfrîngerii insurecției a fost politica trădătoare de scindare și de fărîmîțare a forțelor, pe care au dus-o social-democrații și liderii sindicatelor reformiste. Mult rău a pricinuit insurecției și partidului comunist Paul Levi.

Luptele din martie au însemnat un jalon important în dezvoltarea mișcării muncitorești revoluționare din Germania.

Dezbaterile în jurul acțiunii din martie au ocupat un loc important în lucrările Congresului al III-lea. Subliniind o serie de greșeli comise de comuniști în această mare bătălie, rezoluția con-

gresului a constatat totodată că „acțiunea din martie este un pas înainte. În cursul ei sute de mii de muncitori au luptat eroic împotriva burgheziei. Iar Partidul comunist unit din Germania, asumându-și conducerea apărării muncitorilor din Germania centrală, a demonstrat că e partidul proletariatului revoluționar german” („Internaționala Comunistă în documente. Hotărârile, tezele și chemările congreselor Internaționalei Comuniste și ale plenarelor C.E.I.C. 1919—1932”, Moscova, 1933, p. 194). — 28.

- 24 Este vorba de greva minerilor englezi din aprilie—iunie 1921. La 24 martie 1921, guvernul englez a adoptat o decizie prin care a fost desființat controlul statului asupra industriei miniere, instituit în anii războiului; la o săptămână după aceasta, în ziua de 31 martie, proprietarii de mine, amenințând cu lock-outul, au prezentat muncitorilor un ultimatum care se rezuma la reducerea salariilor cu 30%, iar în unele regiuni pînă la 50%. La 1 aprilie muncitorii au încetat lucrul; la grevă au participat peste 1 000 000 de oameni. Chiar din prima zi de grevă a fost instituită starea excepțională în toată țara, iar în districtele miniere au fost trimise trupe.

Muncitorii din principalele ramuri ale industriei și transporturilor au hotărît să declare la 15 aprilie o grevă de solidaritate. Dar liderii reformiști ai sindicatelor au revocat ordinul de grevă. Ziua în care liderii sindicali reacționari au zădărnicit această grevă a fost numită de muncitorii englezi „vinerea neagră”. Minerii au continuat lupta încă timp de nouă săptămîni, dar, în cele din urmă, la sfîrșitul lunii iunie au fost nevoiți să capituleze. — 31.

- 25 Este vorba de rezoluția Congresului al III-lea al Internaționalei Comuniste „Situația mondială și sarcinile noastre” (vezi „Internaționala Comunistă în documente, Hotărârile, tezele și chemările congreselor Internaționalei Comuniste și ale plenarelor C.E.I.C. 1919—1932”, Moscova, 1933, p. 165—180). — 34.

- 26 La 26 mai 1921, albgardiștii din Vladivostok, sprijiniți de intervenționiștii japonezi, au răsturnat conducerea regională din Primorie, Republica Extremului Orient, și au pus la conducerea regiunii reprezentanți ai marii burghezii în frunte cu industriașii frații Merkulov. În Primorie a fost instaurat un regim de dictatură burgheză și teroare albă: partea de sud a regiunii a fost transformată într-o bază de atac pentru continuarea intervenției imperialiste în Extremul Orient.

Armata populară revoluționară a Republicii Extremului Orient, comandată de V. K. Blücher, iar apoi de I. P. Uborevici, i-a înfrînt pe albgardiști (la 14 februarie 1922 a fost eliberat Haborovskul, iar la 25 octombrie Vladivostokul). Japonia a fost nevoită să-și evacueze trupele din Extremul Orient. La 14 noiembrie 1922, Adunarea populară a R.E.O. a adoptat o hotărîre cu privire la crearea Comitetului Revoluționar al Extremului Orient, căruia i-a transmis întreaga putere, însărcinîndu-l totodată să realizeze unirea Extremului Orient cu Rusia Sovietică. La 15 noiembrie 1922,

Prezidiul C.E.C. din Rusia a dat un decret prin care Republica Extremului Orient a fost proclamată parte integrantă a R.S.F.S.R. — 35.

- 27 Vezi F. Engels. „Poate oare Europa să dezarmeze?” (K. Marx și F. Engels, Opere, vol. 22, București, Editura politică, 1965, p. 391). — 40.
- 28 *Congresul partidului cehoslovac* — congresul Partidului social-democrat (de stînga) din Cehoslovacia care a devenit Congresul de constituire al Partidului Comunist din Cehoslovacia. S-a ținut la Praga în zilele de 14—16 mai 1921; la lucrările lui au participat 569 de delegați, reprezentînd peste 350 000 de membri de partid. În aplauzele îndelungate și furtunoase ale delegaților, congresul a adoptat o rezoluție de afiliere la Internaționala a III-a. Principalul raportor la congres a fost B. Šmeral.
- Lenin a studiat cu minuțiozitate materialele Congresului de constituire al Partidului Comunist din Cehoslovacia (vezi „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI, p. 288, 289 și 311).
- „Vorwärts” — organ de presă al social-democraților de stînga din Austria; a început să apară în mai 1911, la Reichenberg. Din 1921 a devenit organ de presă al Partidului Comunist din Cehoslovacia (secția germană). — 44.
- 29 În textul stenogramei urmează cuvintele: „als Glied der Weltwirtschaft” (Lenin a vorbit în germană); în traducerea franceză a stenogramei: „comme membre de l'économie mondiale”; în cea engleză: „as a member of the world's economy” („ca membru al economiei mondiale”). În textul raportului apărut în ziarul „Pravda” din 9 iulie 1921, cuvintele de mai sus au fost omise. În volum, pasajul de față se dă după textul apărut în „Pravda”. — 48.
- 30 Vezi Marx-Engels, *Ausgewählte Briefe*, Dietz Verlag, Berlin, 1953, S. 453—454. — 50.
- 31 Este vorba de rebeliunea contrarevoluționară de la Kronstadt din martie 1921. — 51.
- 32 Raportul lui B. Šmeral la Congresul de constituire al Partidului Comunist din Cehoslovacia a fost în parte publicat în ziarul „Vorwärts”, în jurul căruia se grupau „cei de stînga” din Cehoslovacia, în frunte cu K. Kreibich.
- Propunerile lui V. I. Lenin au fost adoptate de comisia pentru problemele tacticii. În „Tezele cu privire la tactică”, capitolul referitor la Cehoslovacia a fost redactat în concordanță cu propunerile lui. — 53.
- 33 O. W. Kuusinen și W. Koenen au ținut seama de aceste observații ale lui V. I. Lenin (vezi „Internaționala Comunistă în documente. Hotărârile, tezele și chemările congreselor Internaționalei Comu-

- niste și ale plenarelor C.E.I.C. 1919—1932", Moscova, 1933, p. 221 și 223—224). — 54.
- 34 La începutul lunii iulie 1921, muncitorii și funcționarii întreprinderilor comunale din Berlin hotărâseră să declare grevă în sprijinul cererii lor privind majorarea salariilor. Pentru declararea grevei se pronunțase majoritatea muncitorilor (circa 80 000 de oameni). Dar reformiștii au reușit să preîntâmpine greva: în urma tratativilor duse de reprezentanții salariaților cu consiliul municipal, în majoritate format din social-democrați, a fost obținută o ușoară sporire a salariilor muncitorilor și funcționarilor. — 57.
- 35 În primele zile ale lunii iulie 1921, muncitorii filaturilor și țesătorii de bumbac din Lille (Franța) au declarat o grevă de protest împotriva hotărârii fabricanților de a le reduce salariile. Greva a cuprins departamentele Nord și Vosges; numărul greviștilor a ajuns la 60 000. În prima jumătate a lunii septembrie au declarat grevă generală muncitorii din Regiunea de nord a țării; lor li s-au alăturat și muncitorii din alte regiuni, declarând grevă pe timp limitat. Guvernul a trimis trupe în Regiunea de nord, intervenind totodată ca mediator în tratativele dintre muncitori și patroni. Cu toată dârzenia muncitorilor, care au rezistat timp de două luni, greva a fost înfrântă din cauza tacticii reformiste a liderilor sindicali, precum și din cauza condițiilor economice defavorabile. — 57.
- 36 O relatare amănunțită cu privire la mitingul de masă al muncitorilor din Roma, care a avut loc la 8 iulie 1921, a apărut în nr. 149 din 10 iulie 1921 al ziarului „Pravda”. — 57.
- 37 *Proiectul de hotărâre privind retribuirea colectivă a funcționarilor din întreprinderile de stat a fost discutat în ședințele din 14, 21, 24, 28 iunie și 8 iulie 1921 ale C.C.P. În esență, sistemul de aprovizionare colectivă însemna desființarea aprovizionării individuale pe bază de cartele, liste și prime în natură. Aprovizionarea muncitorilor și a membrilor familiilor lor se efectua exclusiv sub formă de salariu, a cărui mărime se stabilea global pentru fiecare întreprindere, adică colectiv pentru toți muncitorii și funcționarii ei. La 18 iunie 1921 C.M.A. a semnat o hotărâre „Cu privire la aprovizionarea colectivă a muncitorilor și funcționarilor din unele întreprinderi de stat”. La 24 iunie, C.C.P. a adoptat o hotărâre care prevedea trecerea la retribuirea colectivă a funcționarilor din instituțiile sovietice de la Moscova și Petrograd cu începere de la 1 iulie, iar în celelalte localități nu mai devreme de 1 septembrie; totodată se crea o comisie care urma „să stabilească cu precizie, fie și pe baza unor sumare date aproximative, câți funcționari de stat vor rămâne după reducerea numărului lor și care va fi retribuirea lor în bani și în natură. Procentul de reducere la care ar trebui să ajungă comisia e de minimum 50%; dacă e posibil, reducerea trebuie să fie de 2/3. Principiul obiectiv al lucrărilor comisiei trebuie să fie acela de*